T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM YÜKSEKLİSANS PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN 2013 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAZANIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alihan ÖZTÜRK

Danışman: Doç. Dr. Fevzi DURSUN

TOKAT- 2023

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının "intihal engelleme" programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

…/…/…

Alihan ÖZTÜRK

Yüksek Lisans Öğrencisi

TEŞEKKÜR

Tez sürecinde benden yardımını ve desteği esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Fevzi DURSUN' a, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında görev yapan değerli hocalarıma, savunma sınavında görev alan Doç. Dr. Veda YAR YILDIRIM ve Doç. Dr. Emin Tamer YENEN jüri üyelerine, okuyup bugünlere gelmeme vesile olan değerli babam Ergin ÖZTÜRK' e ve kıymetli annem Emine ÖZTÜRK' e, yüksek lisans eğitimine başlamama vesile olan ve bana bu süreçte her türlü fedakarlık ve desteği sunan kıymetli eşim Sinem ÖZTÜRK' e, tüm bu süreçte bana moral ve motivasyon kaynağı olan çocuklarım Mehmethan ÖZTÜRK' e ve Kerem Ali ÖZTÜRK' e teşekkür ediyorum.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN 2013 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAZANIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Öztürk, Alihan

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fevzi DURSUN

Temmuz 2023, xv + 79 sayfa

Bu çalışmada 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının, kazanımlarda bulunması gereken özellikleri içerip içermediğini ortaya çıkarmak ve kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması kullanılan çalışmada katılımcıları Giresun'daki devlet ve özel anaokulu ve anasınıflarında eğitim vermekte olan okul öncesi ve çocuk gelişimi mezunu 124'ü kadın 26'sı erkek öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından kazanımlarda bulunması gereken özellikleri değerlendirmeye yarayan kazanım özellikleri anketi hazırlanmıştır. Yine 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu değerlendirmeye yarayan kazanım uygunluk anketi katılımcılara sunulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının anlaşılır, ulaşılabilir, çocuklara gündelik yaşamda faydalı olabilecek, birbirleriyle tutarlı, çocuk merkezli yaklaşımın ilklerine uygun, çocukların öğrenme özelliklerine uygun, kendi içerisinde bir bütünlük sergileyecek, birbirini tamamlayıcı, öğrenme ürününe yönelik, çocuk davranışına yönelik olduğu ifade edilmiştir. Kazanımlar ilgili olduğu alana yazılmış ve öğretim sürecince çocuğun neler yapması gerektiğine yönelik olduğu ortaya çıkmıştır. Kazanımların ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurur nitelikte ve tek bir özelliğe yönelik olma durumları orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilişsel gelişim alanı kazanımları çocukta merak duygusunu geliştirecek ve bilişsel etkinlikler için temel oluşturacak nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Sosyal duygusal

gelişim alanındaki kazanımlar çocukların sorumluluk, paylaşma, yardımlaşma duygularını geliştirir, özgüvenini ve öz saygısını artıracak nitelikte olduğu ifade edilmiştir. Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta kavram anlama, dinleme, konuşma, doğru sözcük kullanma ve gramer kurallarına uygun cümle kurma becerisini geliştirecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta büyük kas ve küçük kas becerisini geliştirecek nitelikte olduğu ortaya çıkmıştır. Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta temizlik, dengeli beslenme, günlük yaşam, sağlığı ile ilgili önlemleri alma ve kendini tehlike ve kazalardan koruma becerisini geliştirecek nitelikte olduğu görülmüştür. Kazanımların bulunması gereken özelliklerin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucunda kadın katılımcıların lehine anlamlı bir fark olduğu, yaş değişkeni, kıdem değişkeni ve lisansüstü eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki bilişsel, dil, sosyal duygusal, motor ve öz bakım gelişim alanındaki kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazanım Özellikleri, Okul Öncesi Eğitim Programı, Öğretmen Görüşleri

ABSTRACT

PRE-SCHOOL TEACHERS' OPINIONS ON 2013 PRE-SCHOOL CURRICULUM OUTCOMES

Öztürk, Alihan

Master’s Thesis, Curriculum and Instruction

Advisor: Doç. Dr. Fevzi DURSUN

July 2023, xv + 79 pages

In this study, it is aimed to reveal whether the 2013 Pre-School Curriculum achievements include the features that must be found in the acquisitions and to determine whether the acquisitions are suitable for the developmental characteristics of children. In the study, which used survey research, one of the quantitative research methods, the participants consisted of 124 female and 26 male teachers, who were pre-school and child development graduates, who were teaching in public and private kindergartens in Giresun. In order to collect data, an acquisition characteristics questionnaire was prepared by the researcher to evaluate the features that should be found in the acquisitions. Again, the achievement suitability questionnaire, which evaluates the compatibility of the 2013 preschool curriculum achievements with the developmental characteristics of the children, was presented to the participants. The data obtained from the participants were analyzed with the SPSS program. In the research, it was stated that the achievements of the Preschool Curriculum are understandable, accessible, beneficial to children in daily life, consistent with each other, in accordance with the principles of the child-centered approach, suitable for children's learning characteristics, exhibiting integrity within themselves, complementary to each other, learning product-oriented, child behavior. The outcomes were written in the field they are related to and it was revealed that they were about what the child should do during the teaching process. It has been concluded that the achievements take into account the socio-cultural characteristics of the country and that they are for a single feature at a moderate level. It has been determined that the

cognitive development domain gains will develop the child's sense of curiosity and form the basis for cognitive activities. It has been stated that the achievements in the field of social emotional development develop children's sense of responsibility, sharing and cooperation, and increase their self-confidence and self-esteem. It has been concluded that the acquisitions in the field of language development will improve the child's ability to understand concepts, listen, speak, use the right word and form sentences in accordance with grammatical rules. It has been revealed that the gains in the field of motor development are of the nature to develop large and small muscle skills in the child. It has been seen that the achievements in the field of self-care development will improve the child's ability to clean, balanced nutrition, daily life, taking precautions related to his health, and protecting himself from danger and accidents. As a result of the examination of the characteristics of the achievements according to the gender variable, it was concluded that there was a significant difference in favor of the female participants, and there was no significant difference according to the age variable, seniority variable and graduate education status variable. It was concluded that the acquisitions in the cognitive, language, social-emotional, motor and self-care development areas in the 2013 Pre-school Curriculum were suitable for the developmental characteristics of the children.

Keywords: Outcome Characteristics, Pre-School Curriculum, Teachers' Views

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME i

TEŞEKKÜR ii

ÖZET iii

ABSTRACT v

İÇİNDEKİLER vii

TABLO LİSTESİ xii

ŞEKİL LİSTESİ xiv

KISALTMALAR xv

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

Problem 1

Amaç 3

Önem 4

Sayıltılar 5

Sınırlılıklar 6

Tanımlar 6

BÖLÜM II 7

KAVRAMSAL ÇERÇEVE 7

Eğitim Programı 7
Eğitim Programının Öğeleri 8
Kazanım 8
İçerik 9
Eğitim Durumları 9
Değerlendirme 10
Okul Öncesi Eğitim 11
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ve Temel İlkeleri 13
Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi 15
Cumhuriyetin İlanından Günümüze Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programları 16
1952 Okul Öncesi Eğitim Programı 17
1989 Okul Öncesi Eğitim Programı 18
1994 Okul Öncesi Eğitim Programı 21
2002 Okul Öncesi Eğitim Programı 24
2006 Okul Öncesi Eğitim Programı 26
2013 Okul Öncesi Eğitim Programı 28
BÖLÜM III 33
YÖNTEM 33
Araştırma Modeli 33
Çalışma Grubu 33

Veri Toplama Araçları 34

Veri Toplama Süreci 35

Verilerin Analizi 36

BÖLÜM IV 38

BULGULAR 38

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Yaş, Kıdem ve Lisansüstü Eğitim Durumu Açısından İncelemesi 38

Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Değişken T Testi Analiz Sonuçları 38

Yaş Değişkenine Göre Anova Testi Analiz Sonuçları 39

Kıdem Değişkenine Göre Anova Testi Analiz Sonuçları 40

Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Değişken T Testi Analiz Sonuçları 41

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 42

Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 45

BÖLÜM V 51

TARTIŞMA 51

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Yaş, Kıdem ve Lisansüstü Eğitim Durumu Açısından İncelemesi 51

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 52

Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 56

BÖLÜM VI 59

SONUÇ VE ÖNERİLER 59

Sonuçlar 59

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Yaş, Kıdem ve Lisansüstü Eğitim Durumu Açısından İncelemesi 59

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 60

Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 61

Öneriler 62

KAYNAKÇA 64

EKLER 73

Ek 1. Kişisel Bilgiler Formu 73

Ek-1 (Devam) Öğretmelerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri 74

Ek-1 (Devam) Öğretmelerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri 75

Ek-1 (Devam) Kazanımların Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri 76

Ek-1 (Devam) Kazanımların Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri 77

Ek 2. Giresun İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Olur Yazısı 78

Ek 3. Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Kararı 79

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler 34

Tablo 2. Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları 35

Tablo 3. Skewness-Kurtosis Analizi Sonuçları 36

Tablo 4. Cinsiyet Değişkeni Levene's Testi Sonuçları..... 38

Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Ait Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları..... 38

Tablo 6. Yaş Değişkeni Levene's Testi Sonuçları..... 39

Tablo 7. Yaş Değişkeni Anova Analiz Sonuçları 39

Tablo 8. Kıdem Değişkeni Levene's Testi Sonucu 40

Tablo 9. Kıdem Değişkenine Göre Anova Analiz Sonuçları..... 40

Tablo 10. Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkeni Levene's Testi Sonuçları..... 41

Tablo 11. Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkenine Ait Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları 41

Tablo 12. Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri..... 43

Tablo 13. Öğretmenlerin Bilişsel Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri 45

Tablo 14. Öğretmenlerin Dil Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri 46

Tablo 15. Öğretmenlerin Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri..... 48

Tablo 16. Öğretmenlerin Motor Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri 49

Tablo 17. Öğretmenlerin Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri 50

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Katılımcıların Toplam Puanlarının Dağılımı..... 36

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, tanımları ve kısaltmalarına yer verilmiştir.

Problem

Okul öncesi dönemi, çocukların sıfır altı yaş aralığını kapsayan, çocuğun tüm hayatı için önemli olan öğrenmelerin temellerinin atıldığı, farklı gelişim alanlarının geliştirilmesiyle desteklendiği bir dönemdir. Çocuklar hayata gözlerini ilk açtıkları andan itibaren öğrenmeye başlarlar. Daha okula başlamadan öğrenmek için ilgileri vardır ve keşfetmek çocuklar için önemli bir aktivitedir. İletişim kurmaya çalışırlar, çevrelerini keşfederler ve gördükleri, işittikleri, dokundukları her şeyle ilgili beyinlerine birer şema çizerler (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Okul öncesi dönemi, insan hayatının en önemli dönemi olup hayatın temellerinin atıldığı, anne ve baba şefkat ve ilgisinin en yüksek olması gerektiği, ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlığının korunmasının çok önemli olduğu ve çocuğunun bütün gelişim alanlarıyla birlikte desteklenmesi gereken bir dönemdir (Düşek ve Dönmez, 2012). Tüm bu sürece bakıldığında çocukların bu ihtiyaçlarının karşılanacak yerin okul öncesi eğitim kurumları olduğu ve okul öncesi eğitim kurumlarında verilecek eğitimlerin niteliği ile bu kaliteyi sağlayacak eğitim programına da ihtiyaç olduğu görülmektedir. Gelişli ve Yazıcı (2012)'ya göre eğitim programı çocuğun sosyal, fiziksel, bilişsel, dilsel ve öz bakım becerilerine ait gelişim alanlarını desteklemeli ve çocukların tüm yönleriyle birlikte gelişmelerini sağlamalıdır.

Eğitim, pek çok düşünür ve eğitimci tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Örneğin Demirel (2008) eğitimi, kişinin kendi yaşantısı ile isteyerek yapılan kültürlenme sonucunda davranış değişikliği oluşturma süreci olarak tanımlamıştır. Arslanoğlu (2019)'na göre eğitim, yetişmiş neslin yetişmekte olan nesle duygu ve düşüncelerini aktarması sürecidir. Gutek (2019) ise eğitimi, genel anlamda insanı kültürel hayata hazırlayan tüm sosyal süreçleri içeren bir olgu olarak tanımlamıştır. Eğitimin uygulamalı bir bilim olduğunu söyleyen Demirel (2020)'e göre

eğitim problemlerine kâğıt üzerinde ve masa başında değil, probleme müdahale ederek kaynağında, okulda ya da eğitimin bütününde çözüm aramak gereklidir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan problemlerin çözümü ise geliştirilecek olan eğitim programlarına bağlıdır. Eğitim programlarının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutları olarak dinamik bir ilişki içerisinde olan dört öğesi vardır. Bu öğelerden kazanım için hazırlık yapılırken 'bireyleri ne için eğitiyoruz?' sorusuna cevap arayarak başlanır (Demirel, 2020). Kazanım, genel anlamı ile varılmak istenen noktadır. Eğitimde ise kazanımı bireylerde gözlemlenmesi beklenen istendik özelliklerin tümü şeklinde tanımlanmaktadır (Sönmez, 2020). Eğitimde kazanımlar öğretimi yönlendirmesi, öğrenme-öğretme süreçlerinin yapılmasını sağlaması ve değerlendirme süreçlerine kılavuzluk yapması açısından gerekli görülmektedir. Bu kazanımların yazımında ise dikkat edilmesi gereken bazı nitelikler ve ilkeler vardır. Bunlar (Demirel, 2020, s.115):

1. Kazanımlar öğrencilerin neler yapması gerektiği ile ilgili olmalıdır. Öğrenci davranışına dönük olarak ifade edilmelidir.
2. Kazanımlar öğrenme ürününe yönelik olmalıdır.
3. Kazanımlar, tek tip öğrenme ürününü ifade etmelidir.
4. Kazanımlar binişik olmamalı, bitişik olmalıdır.
5. Kazanımlar hangi alana göre yazılmışsa o alana uygun olmalıdır.
6. Kazanımlar kapsamlı aynı zamanda sınırlı olmalıdır. Tek bir davranışı değil, davranışlar gurubunu ifade ederken, diğer yandan tek bir özellik sergilemelidir.
7. Kazanımlar birbirlerini desteklemeli, aynı ders için olan kazanımlar kendi arasında tutarlı olmalıdır.

Bu ilkeleri kısaca tanımlayacak olursak kazanımlar, ihtiyaca dayalılık, kenetlilik, tutarlılık, süreklilik, ulaşılabilirlik, davranışa dönüklük, açıklık-seçiklik, sınırlılık, binişik olmama, genellilik, ürüne dönüklük, bitişiklik ilkelerine uygun olarak yazılmalıdır. Kazanımlar öğretim sürecinin bütün aşamalarının ana hareket noktası olması sebebiyle ifade edilişi, yazılışı ve öğretim sürecinin buna göre şekillenmesi açısından son derece önemlidir (Karacaoğlu ve Dursun, 2010). Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde okul öncesi eğitime katılan çocukların bu eğitimden faydalanmayan ya da faydalanamayan çocuklara göre ilkokulun ilk yıllarında fiziksel, sosyal, duygusal, dil ve öz bakım gelişimi, okul başarısı ve hazırbulunuşluk açısından daha iyi olduklarını ortaya çıkarmıştır (Tantekin Erden ve Altun, 2014). Okul öncesi gelişimi uzun dönemde okul başarısı, akademik başarı, toplumsal yaşama uyum, suça

karışmama gibi kişisel yararlar sağladığı gibi toplumsal olarak da sağlık harcamalarında azalma, güvenli toplumsal yaşam ve kadın istihdamı gibi konularda da yarar sağladığı görülmüştür (Tican Başaran ve Ulubey, 2018). Alan yazına bakıldığında 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının değerlendirildiği çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar arasında programının genel olarak değerlendirilmesinin yanı sıra belirli bir boyutunun da değerlendirildiği görülmektedir. Tükel (2017) tarafından yapılan araştırmada 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının çocukların gelişimlerini tamamlayacakları şekilde yazıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Karahan (2016) tarafından yapılan araştırmada sonucunda 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yaratıcılığa ayrıca değinilmiş olmasının programın önemli taraflarından olduğu ve yaratıcılığı destekleyen 20 farklı kazanım olduğu bulunmuştur. Yine başka bir araştırmada Okul Öncesi Eğitim Programının uygulanabilir olduğu, kazanımların yıl içerisinde çocukların gelişimine uygun olduğu, fakat fiziki yetersizlikler ve materyal eksikliklerin az etkinlik yapılmasına sebep olduğu ortaya çıkmıştır (Paksoy, 2020). Özenç (2020) yaptığı araştırmasında 2013 Okul Öncesi Programındaki kazanımlardan dil gelişim alanı kazanımlarının birinci sınıf Türkçe dersi kazanımları ile, motor gelişim alanı kazanımlarının ilkokul beden eğitimi ve oyun dersi kazanımları ile, öz bakım becerileri alanı kazanımlarının ise birinci sınıf hayat bilgisi kazanımları ile uyumlu olduğu, bilişsel alan ve sosyal duygusal gelişim alanı kazanımlarının birinci sınıf kazanımları ile uyumlu olmadığı ortaya çıkmıştır.

Alan yazındaki araştırmalar programın tamamını veya belirli bir boyutunu ele aldığı görülmektedir. Bu araştırmada 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının kazanımlarda bulunması gereken özellikler doğrultusunda yazılıp yazılmadığı, öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin cinsiyet, yaş, kıdem ve lisansüstü eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığı öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmektedir.

Amaç

Bu çalışmada 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının, kazanımlarda bulunması gereken özellikleri içerip içermediğini ve kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın genel amacı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının alan

öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin, kazanımlarda bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşleri cinsiyet, yaş, kıdem ve lisansüstü eğitim alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmenlerin, kazanımlarda bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşleri hangi düzeydedir?
3. Öğretmenlerin, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğu konusundaki görüşleri nasıldır?

Önem

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki kalkınma çalışmaları ile eğitime verilen önem artırılmış, ancak ülkenin içinden geçtiği zorlu şartlar gereği ve kıt kaynaklar sebebiyle daha çok ebeveynlerinin sorumluluğunda olduğu düşünülen okul öncesi eğitim çağındaki çocukların eğitimi yerine ilköğretime önem verilmiştir (Oktay, 1990). İlk program çalışmaları 1952 yılında yapılsa da 1952 yılında bir günlük eğitim akışından öteye geçmemiş, hazırlıklı bir programın yapılması 1989 yılını bulmuştur. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 38 sayılı ve 16.3.1989 tarihli kararı ile ilk Okul Öncesi Eğitim Programı kabul edilmiş, 5 yıllık kullanım süresi sonunda geliştirilip değiştirilerek 1994 programı yazılmıştır. Bu programda yürürlükte 8 yıl kaldıktan sonra 2002 de yeni bir program kabul edilmiştir. 2002-2003 yılında denenip geliştirilmek için uygulamaya başlanan program, yeterince anlaşılmayan noktaların varlığı sebebiyle yapılan geri dönüşler, uygulamalardan alınan geri dönüşler, okul öncesi eğitim alanında yapılan araştırmalar, Avrupa Birliği ülkelerinin Okul Öncesi Eğitim Programının analiz edilmesi ve ilköğretim programında yapılan yenilikler sebebiyle 2006 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı hazırlanmıştır (Düşek ve Dönmez, 2012). 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı 7 yıl kullanımdan sonra 2012 yılında pilot uygulaması yapılmış ve 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibariyle kullanılmaya başlanan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına yerini bırakmıştır.

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı okul öncesi eğitimi alan çocukların çeşitli öğrenme yaşantıları aracılığıyla sağlıklı büyümelerini, gelişim alanlarının desteklenerek en üst düzeyde gelişimini sağlamak, öz bakım becerisi kazanmalarını ve temel eğitime

hazır olarak başlamalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Program çocukların tüm gelişimsel özellikleri, ilgi ve gereksinimleri ile çevre koşullarını dikkate alan "gelişimsel", "sarmal" ve "eklektik" bir yapıdadır ve programda kazanım ve göstergelere önem verilmiş olup, gelişim özellikleri açısından yaş guruplarına bölünerek kazanım ve göstergeler bir bütün olarak ele alınmıştır (MEB, 2013). Okul öncesi eğitimin sonucunda olumlu bir gelişmenin ortaya çıkabilmesi için öğrenme ortamlarının uygun bir hale getirilmesi, öğrenme-öğretme sürecinin iyi bir şekilde planlanması, yönetilmesi ve bu süreç içerisinde kullanılabilecek materyallerin ulaşılabilir olması, nitelikli bir program geliştirilmesi gereklidir (Aslan ve Uygun, 2019). Bir eğitim programında dört temel öğe bulunmaktadır. Bunlar kazanım, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme olarak görülmektedir. Bu dört öğe sürekli olarak birbirlerini etkilemekte ve değişimlerinden etkilenmektedirler. Bu öğelerden kazanım için hazırlık yapılırken 'bireyleri ne için eğitiyoruz?' sorusuna cevap arayarak başlanır (Demirel, 2020). Kazanım, genel anlamı ile varılmak istenen noktadır. Eğitimde ise kazanımı bireylerde gözlemlenmesi beklenen istendik özelliklerin tümü şeklinde tanımlayabiliriz (Sönmez, 2020). Eğitimde kazanımlar öğretimi yönlendirmesi, öğrenme-öğretme süreçlerinin yapılmasını sağlaması ve değerlendirme süreçlerine kılavuzluk yapması açısından gerekli görülmektedir. Bu sebeple kazanımlarda bulunması gereken özelliklere uygun yazılan kazanımların eğitim-öğretim sürecinin daha sağlıklı ve başarılı geçirilmesini sağlayacaktır.

Kazanımlar öğretim sürecinin bütün aşamalarının ana hareket noktası olması sebebiyle ifade edilişi, yazılışı ve öğretim sürecinin buna göre şekillenmesi son derece önemlidir (Karacaoğlu ve Dursun, 2010). Buradan hareketle ortaya konulacak öneriler ışığında kazanımlarda gerekli düzenleme ve yeniden yazma işlemi yapılırsa başarının artacağı düşünülmektedir. Kazanımların uygun olması demek öğretmenler açısından daha uygulanabilir, öğrenciler için daha ulaşılabilir ve yöneticiler açısından ise daha denetlenebilir kazanımlar olması demektir. Bu çalışma eğitim ve öğretim alanında çalışma yapan programcılara ve alan öğretmenlerine kazanımlar açısından fayda sağlayacaktır.

Sayıltılar

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin ankete samimi ve güvenilir cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

- Araştırmada kullanılan anketler kazanımları değerlendirme de yeterlidir.

Sınırlılıklar

- Araştırmada elde edilen sonuçlar uygulanan zaman aralığı ile sınırlıdır.
- Araştırma, yapılan literatür taraması ve katılımcı öğretmenlerden alınan bilgiler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Okul Öncesi: Bireyin doğduğu gün ile temel eğitime başladığı 0-6 yaş aralığını kapsayan bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı dönemdir.

Eğitim Programı: Eğitim programı, öğrenciye kazandırmak istediğimiz kazanım, kazanımlara ulaşmak için kullanacağımız içeriklere, bu içerikleri öğrenciye aktarırken kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerine, kazandırmak istediğimiz kazanımlara ne kadar ulaştığımızı ölçmeye yarayan değerlendirme süreçlerine yer verilen dinamik ve değişime açık eğitim-öğretimin ana planıdır (Hewitt, 2018). Eğitim programı, neyi, niçin, nasıl ve ne kadar yapılacağının açık bir şekilde belirtildiği bütünsel bir plandır. Öğrencileri belirli bir süre içerisinde yetiştirmeye yarayan eğitim durumlarının tümüdür (Ertürk, 2017).

Kazanım (Hedef): Eğitimde kazanım bireylerde gözlemlenmesi beklenen istendik özelliklerin tümü şeklinde tanımlayabiliriz (Sönmez, 2020).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında eğitim programına değinilecek, eğitim programının öğeleri olan kazanım, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme hakkında bilgi verilecek, okul öncesi eğitimin öneminden bahsedilecek, Türkiye'de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimine ışık tutulacak ve okul öncesi eğitimin amaçları ve bu amaçlara ulaşmada yol gösterici olan temel ilkeler vurgulanacak, cumhuriyetin ilanından günümüze uygulanan okul öncesi eğitim programları aktarılacaktır.

Eğitim Programı

Eğitim programı, öğrenciye kazandırmak istediğimiz kazanım, kazanımlara ulaşmak için kullanacağımız içeriklere, bu içerikleri öğrenciye aktarırken kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerine, kazanımlara ne kadar ulaştığımızı ölçmeye yarayan değerlendirme süreçlerine yer verilen dinamik ve değişime açık eğitim-öğretimin ana planıdır (Hewitt, 2018). Eğitim programı, neyi, niçin, nasıl ve ne kadar yapılacağının açık bir şekilde belirtildiği bütünsel bir plandır. Başka bir deyimle eğitim programı, öğrencilere kazandırılmak istenilen kazanımların, içeriklerin, milli eğitimin genel amaçlarının, planlı bir şekilde tasarlandığı etkinliklerin tümüdür (Gültekin, 2020).

Eğitim programı, kaliteli bir eğitim sistemini oluşturmak, ülkenin kalkınma ve gelişmesini sağlayacak insan gücünü yetiştirme, kültürel ve toplumsal değerlerin geliştirilmesini ve korunmasını sağlamak gibi amaçlara yönelik olarak geliştirilirler (Özdemir, 2009). Türkiye'de eğitim programı çalışmalarının öncüsü olan Varış (1996), eğitim programını, bir eğitim kurumunun bireyler için sağladığı milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm etkinlikler olarak tanımlamaktadır (Yüksel ve Sağlam, 2012). Ertürk (2017) ise eğitim programı yerine yetişek kelimesini kullanmış, bireyleri belirli bir süreç içerisinde yetiştirmeye yönelik olarak düzenlenen eğitim durumlarının tamamı olarak tanımlamıştır. Demirel (2020) ise öğrenen bireye okul içinde ya da dışında planlı etkinlikler ile sağlanan öğrenme yaşantıları ürünü olarak tanımlamaktadır.

Eğitim Programının Öğeleri

Eğitim programı sistematik olarak hazırlanan, düzenli bir yapıya sahip ve barındırdığı öğelerin birbirleriyle ilişki içinde olduğu bir bütündür. Eğitim programı kazanım, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve sınama durumları olmak üzere 4 temel öğe üzerine kuruludur.

Kazanım

Kazanım genel olarak ulaşılması istenilen nokta olarak tanımlanabilir (Sönmez, 2020). Uzak, genel ve özel kazanım olmak üzere üç kazanım türü görülmektedir. Uzak kazanımlar eğitimde ülkenin politik felsefesini ortaya koyarken, genel kazanımlar uzak kazanımların bir yorumu olarak görülmekte, özel kazanımlar ise öğrenciye kazandırılmak istenen özellikler olarak tanımlanabilmektedir (Ertürk, 2017). Demirel (2020), program geliştirirken kazanım boyutu ile ilgili hazırlıklara "Bireyleri niçin eğitiyoruz?" sorusunun sorularak başlanması gerektiğinden bahsetmektedir. Literatürde amaç ve hedef gibi kavramların kazanım ile eş anlamlı kullanıldığı görülmekte olup ortak bir iletişim dili kullanmak adına kazanım kavramının açıklanması gerekmektedir. Bu çerçevede kazanım, öğrenenlerin süreç içerisinde ve sonunda kazandıkları bilgi, beceri ve tutumların öğrenene yönelik olarak genel veya özel olarak ifade edilmesidir (Yanpar Yelken ve Yavuz Konokman, 2020).

Kazanımların işe yarar olabilmesi için öğrenci davranışına dönüklük, açık-seçiklik, genellik-sınırlılık ve bir muhteva ile kenetlilik niteliklerine sahip olması gerekmektedir (Ertürk, 2017). Kazanımlar, öğrencinin neler yapması gerektiğini ifade etmeli, öğrenme ürünün yönelik olmalı ve öğrencinin kazanacağı davranışlar gösteren bir eylemle ifade edilmelidir (Demirel, 2020). Bireylere öğretim süreci sonunda kazandırılması beklenen kazanımlara ait bazı özelliklerde mevcuttur. Bu özellikleri; özel kazanımların genel ve uzak kazanımlarla tutarlılığı, dersin kazanım ve amacına uygunluğu, öğretmen ve öğrencilere yol gösterici olmalı, toplum ve bireylerin ihtiyaçlarına yönelik olmalı, binişik değil birbirini destekler nitelikte bitişik olmalı, açık ve anlaşılır bir olmalı, şeklinde sıralayabiliriz (Yanpar Yelken ve Yavuz Konokman, 2020).

Kazanımları iki boyutlu olarak ele alan Demirel (2015), yatay boyutuyla bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak, dikey boyutta ise uzak, genel ve özel olarak sınıflandırmıştır. Uzak kazanımlar, en genel kazanımlar olarak ülkenin eğitim felsefesini yansıtmaktadır. Genel kazanımlar uzak kazanımların milli eğitim sisteminde yazılmış ve insan özelliklerini içeren boyutu olarak tanımlanmıştır (Ertürk, 2017). Eğitimde genel kazanımlar politik bir öneme sahip olmakla birlikte toplumun ideolojik altyapısını sağlamlaştırmaya yardımcı olmaktadır (Festus ve Kurumeh, 2015). Özel kazanımlar ise okulun amacını gerçekleştirmesine yönelik bir derse veya konuya özel olarak yazılmış kazanımlar olarak tanımlanmıştır (Ertürk, 2017).

İçerik

Eğitim programının bir diğer öğesi olan içerik Demirel (2020)'e göre ne öğretelim? sorusunun sorulmasıyla başlanması gerektiği ile ilgilidir. Sönmez (2020)'e göre ise içerik kazanımların aktarılmasında kullanılacak konu ve ünitelerin düzenlenmesi olarak tanımlanmıştır. Ne öğretelim sorusuna verilecek cevapla ortaya çıkan sonuçlara göre önceden belirlenmiş kazanımların gerçekleştirilmesini sağlayacak içeriğin oluşturulması gerekmektedir (Çelik, 2006; Demirel, 2005). Bu sebeple içerik eğitim programı kazanımlarının gerçekleşmesini sağlayacak araç olarak tanımlanabilmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2015). İçerik, bilimsel bilgiyi içermekle birlikte güncel ve değişimleri yansıtır bir şekilde hazırlanmalı ve öğrencilerin içinde yaşadığı topluma ve kültürel değerlere uygun olarak somuttan soyuta, yakından uzağa, bilinenden bilinmeye, basitten zora ilkelerine uygun bir şekilde yazılmalıdır (Nasırcı, 2022).

Eğitim Durumları

Eğitim programının bir diğer öğesi olan öğrenme-öğretme durumları Demirel (2020)'e göre "Nasıl öğretelim?" sorusu ile başlamaktadır. Sönmez (2020) ise öğrenme-öğretme durumlarını öğrenciye kazandırılmak istenen kazanımlar için gerekli olan uyarıcıların düzenlenip işe koşulması olarak tanımlamaktadır. Kazanımların gerçekleşmesini sağlayacak öğretim etkinlikleri ve bu süreçte kullanılacak bütün model, yöntem, teknik, araç gereçler eğitim durumları öğesi kapsamında değerlendirilmektedir (Nasırcı, 2022). Eğitim durumlarındaki seçimler çıktıları da etkilemesi sebebiyle etkin katılımın sağlanması, pekiştireç, düzeltme, dönüt gibi araçların doğru zamanda

kullanılması, strateji, yöntem ve tekniklerin uygun bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2015). Bu süreçte faaliyetlerin düzenlenmesinde belirli ölçütlerin sağlanması ve öğrenmenin nasıl meydana geldiğinin anlaşılması gerekmektedir. Bu sebeple eğitim durumları öğrenen(öğrenci) tarafından öğrenme yaşantısı, öğreten(öğretmen) tarafından öğretme yaşantısı olarak düşünmek mümkündür (Demirel, 2005).

Değerlendirme

Programın son öğesi olan sınama durumları yani değerlendirme, planlanan kazanımların gerçekleşme durumlarının ölçüldüğü aşama olarak tanımlanabilir (Ertürk, 2017). Değerlendirme ile sistemde yer alan diğer öğelerin planlandığı gibi gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol etmek ve aksayan yönleri tespit edip aksaklıkları gidermek mümkündür. Sitemin kalitesini ortaya çıkaracak olan bu aşamada değerlendirme araçlarının geçerli ve güvenilir olması gerekmektedir (Nasırcı, 2022). Eğitim sisteminde önemli bir öğe olan değerlendirme, öğrenciler hakkında karar verilmesinin yanında eğitim sistemindeki eksikliklerinin de belirlenmesini sağladığından sistem için aynı zamanda bir girdi olarak görülmektedir (Baykul, 1992). Uşun (2008) değerlendirmeyi, öğretmenin bir program ya da öğretim yaklaşımının planlandığı gibi uygulanıp uygulanmadığına karar verilebilmesine ve amaçlanan kazanımlara ulaşma derecesinin belirlenmesine yardımcı olarak kullanılabilecek bir araç olarak tanımlamaktadır. Eğitim sisteminde başarılı olan ya da olmayan yönlerin saptanmasında önemli rol oynayan değerlendirme öğesi sayesinde yapılacak olan düzeltmeler gelecekteki eğitim faaliyetlerinin daha etkin ve başarılı olmasını sağlayacaktır. Bu da ancak güvenilir ölçme ve değerlendirme araçları ile mümkündür (Nasırcı, 2022). Değerlendirmenin program için son derece önemli olarak gören ve değerlendirmenin eğitim programının doğru yönlerinin ve aksayan yönlerinin saptanması olarak gören McCain'e (2005) göre, değerlendirme uygulanmakta olan programın değerini belirlemek, geliştirmek amacıyla verilen eğitim hakkında bir karar verme sürecidir (akt. Yüksel ve Sağlam, 2012). Turgut ve Baykul (2012) ölçme ve değerlendirmenin eğitim sistemindeki amacını; program değerlendirmesi, öğretim etkinlikleri başarısının değerlendirilmesi, öğrenme eksikliklerinin saptanması, uygun yönlendirmelerin yapılması, başarı değerlendirmesi ve ölçme ve değerlendirme araçlarının kalitesinin belirlenmesi olarak ifade etmişlerdir.

Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi, her birey için yaşamın temelinin oluştuğu dönem olup, bireyler bu dönemde temel alışkanlıklar kazanıp yeteneklerini geliştirmekte, sosyalleşmekte ve bilişsel becerilerini geliştirmektedirler (Kaya ve Köse, 2020). Bu dönem çocuğun öğrenme kapasitesinin en üst düzey olduğu, her gelişim alanı ile en hızlı gelişim gösterdiği dönemdir (Köksal, Balaban Dağal ve Duman, 2016).

Okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin hızlı olduğu yıllar olup, bu dönemde verilecek eğitimin, çocuğun tüm hayatına şekil vereceği, yine bu dönemde kazanılan davranışların yetişkinlikte görülecek tüm davranışların temeli olduğu yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur (Gelişli ve Yazıcı, 2012). Okul öncesi dönemde çocuklar evren, insanlar ve nesnelerle ilgili birçok temel gerçeği sadece oyun oynayarak öğrenebilirler. Bu sebeple oyun, çocukların kendileri için keşfettikleri ve keşfetme sürecinden tamamen zevk aldıkları çocukluğun mucizelerinden görülebilir. Oyun, çocuklara çeşitli temel deneyimlerin yanı sıra sosyal-duygusal ve başarı deneyimleri de sağlamaktadır. (Bibi ve Ali, 2012). Eğitim sisteminin en kritik dönemi olan okul öncesi eğitim döneminde çocuklara sağlanacak deneyim, bilgi, beceri ve alışkanlıkların daha sonraki öğrenim yaşantısının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşantısının da sağlam bir temele oturmasını sağlayacaktır. Çünkü bilinmektedir ki çocuğun gelişimi ile ilgili olarak ortaya çıkan bir eksiklik durumunun çoğunlukla okul öncesi dönemde yapılan hatalardan kaynaklanmaktadır (Kuru Turaşlı, 2008). Bu sebeple eğitim ihtiyacımızın en öncelikli, ağırlıklı ve önemli bölümü ve eğitim sistemimizin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim hayati bir önem taşımaktadır (MEB, 1993). Myers (1992) okul öncesi eğitimin gerekliliğini şöyle sıralamıştır:

- Çocuklar potansiyellerini en üst seviyeye çıkarma hakkına sahiptir ve bunu okul öncesi eğitim sağlamaktadır.
- Kuşaklara aktarılmak istenilen ahlaki ve sosyal değerler çocuklara öğretilmelidir.
- Beslenme, sağlık ve kadın programları gibi diğer toplumsal gelişme alanları çocuk gelişim programları ile artırılabilir.
- Okul öncesi eğitim ile tüm çocuklara fırsat eşitliği sunulmaktadır.

- Çocuklar, uzlaşma ve dayanışma iklimi yaratan eylemler için ortak nokta oluşturmaktadır.
- Değişen toplum yapısı, göçler, çalışan kadın oranının artması gibi etkenlerde okul öncesi eğitime olan ihtiyacı artırmaktadır.

Myers (1992)' ın da aktardığı gibi okul öncesi dönemde verilecek olan eğitim yalnızca çocuğun bireysel gelişimine katkısı olarak değil aynı zamanda aile ve toplum yaşamına da kattıkları ile değerlendirmek gerekmektedir. Çocukların okul öncesi dönemde aldıkları eğitim ile onların sosyalleşmelerinin, ilköğretime hazırlanmalarının, bilişsel, duygusal, psikomotor, dil gelişimlerinin yanında, ailelere de verilen eğitimlerle birlikte ailelerin çocuk gelişiminde yaptıkları hatalardan vazgeçtikleri görülmüştür (Kuru Turaşlı, 2008).

Yabancı literatürde ailelerin okul öncesi eğitime katılım süreci uzun yıllardır tartışılmakta olup, programlarında yerini almış bir konudur. Eğitim alanında ses getiren 1967 Plowden Raporu'nda okul ile ev arasındaki iş birliğini sağlamanın temel yolunun ailelerin okuldaki varlıkları ve bunun devamlılığının sağlanması olarak ortaya konulmuştur. (Gündoğdu, Turan, Kızıltaş, Çimen ve Kayserili, 2008).

Ortaya konulan araştırmalar, okul öncesi eğitimde başarının sağlanması ve bu başarının sürdürülmesinin aile ve okulun iş birliği ile olabileceğini ortaya koymuştur. Çocuklarını tanıyan aileler ve çocuklar ile ilgili bilgi ve deneyim sahibi olan öğretmenler, çocuğa uygun programların hazırlanmasında birlikte görev aldıklarında, nitelikli bir eğitim ortamı yaratmış olacaktır (Gündoğdu ve diğerleri 2008). Aileler çocuklarının öğrenmelerine katıldıkça çocukların performansı arttığından her yaştaki çocuklar için aile katılımı önemlidir. Aileler okullardaki etkinliklere katıldıkça çocukları için kazandırılmak istenen kazanımlara rol model olmaktadırlar. Aile katılımı ve aile eğitimi ev ve okul arasında devamlılığı sağladığından öğrenilen bilgi, beceri ve tutumların kalıcılığı artmaktadır (Göle ve Temel, 2015). Aile katılımının etkisi ile özellikle gelir düzeyi düşük elverişsiz çevreden gelen çocukların yaşamış olduğu olumsuz etkilerden kurtulması ve iyileştirilmesi mümkün olmaktadır. Aile katılımının temel amacı, çocuğun okulda ve evde aldığı eğitimin birbiri ile ilişkilendirerek bütünlük ve devamının sağlanması ve çocuklarda kalıcı bilgi, beceri ve tutumun geliştirilmesidir (Göle, 2014).

Okul öncesi eğitimde başarının artırılmasında en önemli etkenlerden birisi de öğrenme ortamı ve öğrenme merkezleridir. Bu ortamlar çocukların nasıl hareket etmeleri gerektiğinden kendilerini nasıl hissettiklerine kadar etkilemekte ve yönlendirmektedir. Bu sebeplerden dolayı okul iç ve dış mekanlarının düzenlenmesi, sınıf içerisinde öğrenme merkezlerinin oluşturulması ve çocukların gelişim özelliklerine uygun materyallerle donatılması, günlük eğitim akışlarının yapılması ve grubun özelliklerine uygun etkinliklerin planlanması yönetici ve öğretmenin görevlerindendir. (Kostelnik, Soderman ve Whiren, 2007). Okul öncesi eğitim sınıflarının özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Özdemir, Bacanlı ve Sözer, 2007);

1. Çocuğun sınıfta rahat hareket etmesini ve hareketlerini kısıtlamamalı,
2. Sınıf, kazaları en aza indirecek şekilde dizayn edilmeli ve önlemler alınmalıdır,
3. Öğrenme merkezleri ile sınıf içi etkinliklerin kolay yapılmasına yönelik düzenlenmeli,
4. Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için imkan sağlamalı,
5. Estetik bir görüntüye sahip olmalı,
6. Havalandırma, ışıklandırma ve temizlik faktörleri uygun olmalı.

Düzenlenecek sınıf ortamlarında yukarıda sayılan özelliklerin oluşturulması çocukların büyük ve küçük gruplar ile bir araya gelerek etkinlikler yapmalarına olanak sağlayacaktır. Oluşturulacak öğrenme merkezlerinde ilgili materyaller olmalı ve bu köşelerde aynı anda kaç çocuğun zaman geçirebileceğini görsel etiketlerle belirlemek sınıf içerisinde oluşacak kaosu da engelleyecektir (Henniger, 2005). MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda sınıf içerisinde yer alacak öğrenme merkezlerini sanat, blok, müzik, kitap, fen ve dramatik oyun merkezleri olarak belirlemiştir. Sınıfın büyüklüğüne göre bu merkezlerin tamamı ya da birkaçının birleştirilerek merkezlerin oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ve Temel İlkeleri

Okul öncesi eğitim 0-6 yaş arasındaki çocukların her türlü gelişimlerini sağlayan, planlı ve organize her türlü eğitim etkinlikleri olarak açıklanabilir (Ural ve Ramazan, 2007). Kundakçı (2013)'ya göre okul öncesi eğitimi, çocukların gelişim seviyelerini dikkate alarak, zengin uyarıcı bir ortam sunan, çocuğa evrensel ve ulusal kültürel değerleri aktaran planlı bir süreçtir. Oku öncesi eğitimin amacı çocuğun

bilişsel, sosyal ve duygusal, dil, fiziksel ve öz bakım becerileri açısından destekleyip ilkokula ve hayata hazırlamak olarak özetlenebilir (Kazu ve Yılmaz, 2018).

Okul öncesi eğitimin amaçları eğitim programlarında, "Okul Öncesi Eğitimin Amaçları" olarak şöyle aktarılmıştır (MEB, 2013):

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Çocukları ilkokula hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı sağlamak,
4. Türkçe' yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.

Okul öncesi eğitimin amaçları incelendiğinde öncelikli hedeflerin çocukların gelişimlerinin desteklenmesi olduğu görülmektedir. Her toplum kendi ihtiyaçları doğrultusunda amaç belirlemektedir. Ancak tüm toplumlarda ortak olan bazı amaçlarda bulunmaktadır (Oktay, 1999). Mialaret (1977) ortak bu amaçları; toplumsal amaçlar (çalışan kadınların çocuklarına bakmak, bireysel gelişim sağlamak, sosyalleşmek), eğitici amaçlar (iletişim, dil gelişimi, bilişsel gelişim, duyu organlarının gelişimi, çevreye duyarlılığın gelişmesi), çocuğun gelişmesi ile ilgili amaçlar (çocuğun doğal gelişim evreleri göz önünde tutularak çocuğun gelişiminin desteklenmesi) olarak belirtmektedir (akt. Eroğlu ve Şimşek, 2021). Okul öncesi eğitim için belirtilen evrensel ve ulusal amaçlar okul öncesi dönem bağlamında incelendiğinde birey için son derece önemli olan bu yıllarda verilecek olan eğitimin önemini vurgulamaktadır.

Tüm bu amaçlara bakıldığında okul öncesi eğitim kurumlarında verilecek olan eğitim, çocukların tüm gelişim alanlarıyla birlikte desteklenerek gelişmelerine yardımcı olmalı ve çocukların ihtiyaç ve istekleriyle birlikte şekillenmelidir. Okul öncesi eğitim dönemi, ilkokul eğitiminin temelini oluşturan ilgi, beceri ve yeterlilikleri destekleyecek şekilde çocuk merkezli ve esnek planlanmalıdır (Senemoğlu, 1994). Gelişli ve Yazıcı (2012)'ya göre eğitim programı çocuğun sosyal, fiziksel, bilişsel, dilsel ve öz bakım becerilerine ait gelişim alanlarını desteklemeli ve çocukların tüm yönleriyle birlikte gelişmelerini sağlamalıdır. Bu amaçlara ulaşabilmek ve doğru bir yol izlemek adına temel ilkeler olması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim programlarında bu ilkeler belirtilmiştir. İlkeler özet olarak, çocukların bireysel farklılıklarına uygun, gelişim

alanlarının desteklendiği, ilkokula hazırlandığı, öğretim ilkelerine uygun, değerlerin öğretildiği, oyun temelli, öğretmenin rehber olduğu, sosyal ve kültürel çevrenin dikkate alındığı bir eğitim süreci olması gerektiğini içermektedir. İlkeler incelendiğinde okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşılabilmesi için izlenmesi ve dikkate alınması gereken yöntemler olduğu görülebilir. Okul öncesi eğitimcilerin yapması gereken ise bu temel ilkeler ışığında okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşılabilecek planları hazırlamak ve bireyin en verimli çağı olan okul öncesi dönemini değerli bir şekilde yaşamalarını sağlayacak süreci yönetmektir.

Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Türk eğitim tarihi incelendiğinde 19. yüzyılla birlikte çocuğa ve eğitime verilen değerin farklılaşmaya başladığı görülmektedir. 1824 yılında 2.Mahmut ilkokulun zorunlu olması ile ilgili ferman yayınlamış, 1847'de ilköğretim ve öğretmenleri ile ilgili bir talimatname yayınlanmış, çocukların oyun oynamaktan ve yaramazlık yapmaktan zevk aldığı çünkü bunların çocuğun doğasının gereği olduğu vurgulanmış ve aynı talimatname ile zorunlu eğitim 6 yıla çıkarılmıştır. 1915 yılına kadar yabancıların "ana mektepleri" adında kurumları bulunmasına rağmen, özel veya resmi Türk okulları arasında bu isimde mektepler yoktur. 15 Mart 1915 yılında çıkarılan Ana Mektepler Nizamnamesi ile ilk resmi okullar açılmaya başlanmıştır (Deretarla Gül, 2008). Bu nizamnameye göre 4,5 ve 6 yaşlarındaki çocuklar ücretli veya ücretsiz olarak ana mekteplerine alınabildiği, kız ve erkek çocuklar birlikte bulunabilecekleri ifade edilmiştir. Anaokullarında ahlaki oyunlar, okul içinde yürüyüşler, beden eğitimi, dini ve milli öyküler ile el işleri yaptırılabileceği vurgulanmıştır (Akyüz, 1996)

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki kalkınma çalışmaları ile eğitime verilen önem artırılmış, ancak ülkenin içinden geçtiği zorlu şartlar gereği ve kıt kaynaklar sebebiyle daha çok ebeveynlerinin sorumluluğunda olduğu düşünülen okul öncesi eğitim çağındaki çocukların eğitimi yerine ilköğretime önem verilmiştir (Oktay, 1990). Ailelerin ve yerel yönetimlerin sorunluluğuna bırakılan okul öncesi eğitim ile ilgili 1925 ve 1930 yıllarında çıkarılan 2 tamim ile bütçe imkanlarının anaokullarından ilköğretimlere kaydırılması ile ilgili bakanlık görüşleri okullara ulaştırılmış ve daha önce çeşitli illerde açılan anaokulları da kapatılmıştır (Çelik ve Gündoğdu, 2007). Cumhuriyetin ilk yıllarında ülke genelinde sadece 38 ilde 80 anaokulu bulunmakta ve bu okullarda 5880 öğrenci eğitim görmekteydi (Taner Derman ve Başal, 2010).

1961 yılında çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile hatırlanan okul öncesi eğitim, bu tarihe kadar Bakanlık dışında özel teşebbüslerle açılması istendi (Deretarla Gül, 2008). 1960 yılına kadar ülke genelinde sadece 64 okul ve 2730 okul öncesi öğrencisi vardı. 222 sayılı kanun ile hatırlanan okul öncesi eğitim kurumlarının sayısı hızla artmaya başladığı istatistiklere yansıdığı görülmektedir (Taner Derman ve Başal, 2010). 1974 yılında 9. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi eğitimin amaçları ve görevleri düzenlenmiş, okul öncesi eğitimin bağımsız anaokulları olarak açılabileceği gibi ihtiyaç halinde anasınıfı olarak da açılabileceği vurgulanmıştır (MEB, 1991). 2021 yılında yapılan 20. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi eğitimde beş yaş okullaşma oranının %100 e çıkarılması, okul öncesi eğitime erişime ilişkin farkındalık çalışmaları yapılması, okul öncesi öğretmenliği lisans mezunu öğretmenler istihdam edilmesi, öğrenci sayısından bağımsız psikolojik danışman, çocuk gelişim uzmanı, destek eğitim personeli, güvenlik ve yardımcı hizmetli istihdamının yapılması, eğitime erişimi kolaylaştırmak için gezici sınıf ve öğretmen, mobil okul, yaz eğitimi, taşımalı eğitim gibi farklı modeller hizmete alınması, çocukların gelişim düzeyleri dikkate alınarak din, ahlak ve değerler eğitiminin yer alması gibi kararlar alınmıştır (MEB, 2021)

1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve yine aynı yıl okul öncesi kurumları yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu düzenleme ile birlikte okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik ayrıntılı bir düzenleme ortaya konulmuştur (Deretarla Gül, 2008). 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibariyle, tüm bu düzenlemeler ve ortaya konulan çabalar ışığında 80 anaokulu ve 5.880 öğrenci sayısından, 36.644 okul öncesi eğitim kurumu (resmi ve özel anaokulu ve anasınıfı) ve 1.885.004 öğrenci sayısına ulaşılmıştır (MEB, 2022).

Cumhuriyetin İlanından Günümüze Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programları

Bu başlıkta cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar hazırlanan okul öncesi eğitim programları incelenecektir. 1952, 1989, 1994, 2002, 2006 ve 2013 yıllarında toplamda 6 Okul Öncesi Eğitim Programı hazırlandığı görülmektedir. Kullanılmakta olan Okul Öncesi Eğitim Programı 2013 yılında hazırlanan programdır.

1952 Okul Öncesi Eğitim Programı

1952 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan bir komisyonca Anaokulları Programı ve Yönetmeliği ile Anaokullarına Öğretmen Yetiştirme Kursu Geçici Programı hazırlanmıştır. Hazırlanan bu programla birlikte okul öncesi çağındaki çocukların programlı bir şekilde uzmanlar tarafından eğitim almaları gerektiği vurgulanmıştır (Yazar, 2007).

Hazırlanan bu program daha çok bir başlangıç gibi olduğu görülmekte ve program bu yaş gurubu çocukların hareket, araştırma, soru sorma gibi aktiviteleri çok fazla yaptıklarından bahsedilerek okul öncesi dönemin önemi vurgulanmıştır. Programda okul öncesi dönemin ve eğitiminin bilgilerini yanı sıra eğitim mekân planları, fiziki ortamlar gibi bilgilere yer verilmiştir (Sapsağlam, 2013). Ancak program herhangi bir amaç, kazanım, değerlendirme gibi program öğelerinden bahsedilmemiştir (Can Gül, 2009). Bu programda günlük eğitim akışı verilmiş ve her yorucu faaliyetten sonra dinlendirici bir faaliyet yapılması gerektiği belirtilmiştir. Anaokullarında uygulanması gereken bir günlük program örneği 1952 programında aşağıdaki şekilde verilmiştir (Yazar, 2007):

1. Okula geliş, muayene,
2. Serbest oyun (mevsime göre, içerde veya dışarıda),
3. Sabah toplantısı,
4. Kuşluk,
5. Tuvalet,
6. Serbest oyun,
7. Masa başı,
8. Dinlenme ve yemeğe hazırlık
9. Yemek,
10. Temizlik ve yatmaya hazırlık,
11. Uyku,
12. Hazırlık, kahvaltı,
13. Serbest oyun,
14. Eve gidiş.

Oyun etkinliği çocuğunun en önemli faaliyeti olduğu belirtilen programda faaliyet akışını bozmadan oyun etkinliklerinin süresinin ihtiyaca göre uzatılıp kısaltılabileceği belirtilmiştir. Programda aile eğitimine ve katılımına değinilmiş, birkaç faaliyet alanı belirtilmiş ve bu faaliyet alanları ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenin faaliyetleri yaparken dikkat etmesi gerekenlerin açıklandığı bu kısımda oyun, müzik ve iş faaliyetleri tanımlanmıştır. Oyun faaliyetlerinde küçük yaş çocukları için oyuncaklara ulaşabilecekleri yerlerde olması ve çekingen çocukların teşvik edilerek yönlendirmeler yapılması vurgulanmıştır. Büyük yaş çocuklarıyla çocukların seçimine önem vermeli ve onları dramatize oyun etkinliklerine yönlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Müzik faaliyetlerinde şarkı söyleme ve dinleme, ritim çalışmaları ile müzikli oyunların yapılabileceği belirtilmiştir. İş faaliyetlerinde çocukların özgür bırakılmaları, çocuklara modeller verilmemesi gerektiği ve yaratıcılıklarının desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir (Yazar, 2007).

1989 Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim kurumlarında bugüne kadar yürütülen eğitim faaliyetleri belirli bir program içerisinde yapılmadığı için, İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından, okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılmak üzere Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Ev Ekonomisi ve Çocuk Gelişimi Bölümü öğretim elemanları ile Kız Teknik ve İlköğretim Genel Müdürlüğü çalışanlarından kurulan bir komisyona ‘Okul Öncesi Eğitim’ programı hazırlatılmıştır. Program anasınıfı ve anaokuluna devam eden 4-5 yaş gurubu çocuklarına yönelik hazırlanmıştır. 1989 programında; her iki yaş gurubu birlikte ele alınarak bu yaş gurubunun eğitim amaçları, programın eğitim amaçları, eğitim ilkeleri, günlük faaliyet çizelgeleri ve örnek üniteler ile birlikte belirli gün ve haftalar ele alınmıştır (MEB, 1988).

Programın açıklamalar bölümün incelendiğinde hazırlanan program esnek ve ortaya konulan üniteler yol göstericidir. Yani programda sunulan üniteler örnek olarak öğretmenlere sunulmuş, şartlar ve çevre gereği gerekli eklemeler yapılabileceği gibi istenilen ünitelerin de çıkarılabileceği vurgulanmıştır. Ancak yapılacak eklemeler ve çıkarmalar programın ve okul öncesi eğitimin amaç ve ilkelerine aykırı olmaması gerektiği belirtilmiştir. Programda 4-5 yaş çocuklarının gelişim alanları beden ve hareket gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, zihin gelişimi ve dil gelişimi olarak dört guruba ayrılmış, her gurubun amaçları yazılmıştır.

1989 Okul Öncesi Eğitim Programında, okul öncesi eğitimin amaçları yedi maddede belirtilmiştir (MEB, 1988);

1. Çocukların beden, hareket, dil, duygu ve zihin yönünden gelişmelerini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,
2. Çocukları ilköğretime hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz ortamlardan gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı sağlamak,
4. Çocukların Türkçeyi güzel ve doğru konuşmalarını sağlamak,
5. Çocuklarda Atatürk, millet, vatan, bayrak, insan sevgisi ve manevi değerlere bağlılığının gelişmesine yardımcı olmak,
6. Çocukların sorumluluk yüklenmelerini sağlamak ve dürüst, nazik, saygılı ve düzenli olma değerlerini kazandırmak,
7. Okul öncesi eğitim konusunda çevreye ve aileye aydınlatıcı çalışmalar yapmak.

Programın amaçları, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak yazılmıştır. 4-5 yaş çocuk gurubuna göre hazırlanan programın amaçları çocukların gelişimlerini desteklemek ve iyi birer vatandaş olabilmeleri için gerekli altyapıyı hazırlamaya yardımcı olacak şekilde sunulmuştur. Dönemin şartlarına göre yazılan amaçlarda son madde o dönemin okul öncesi eğitim farkındalığının zayıf olduğunu göstermekte olup, bu amaç ile vatandaşlarda okul öncesi eğitim farkındalığını artırmaya yönelik yazıldığı görülmüştür.

MEB (1988) programın temel ilkelerini 12 madde halinde sunulmuş, program uygulayıcılarına programı uygularken nelere dikkat etmesi gerektiği ve programı uygularken yapması gerekenler belirtilmiştir. Çocukların ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre eğitim ortamı hazırlamanın önemine dikkat çekilen programda, yaparak-yaşayarak öğrenmenin temele alınmasının gerektiği vurgulanmıştır. Program ilkelerinde, planlanan eğitimler esnasında çevrenin göz önünde bulundurulması ve okul-aile iş birliğine önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Çocuğa sosyal ve kültürel değerlerin benimsetilmesinin gerektiğine vurgu yapan program, çocuklara tüm eğitimi boyunca şefkat ve sevgi ile yaklaşılması gerektiği, özel ihtiyaçları bulunan çocuklar ayrıca dikkate alınarak tüm çocuklara eşit davranılması gerektiği vurgulanmıştır. Yapılan tüm eğitimin değerlendirilmesi gerektiği ve değerlendirme sonuçlarına göre amaçlara ne kadar ulaşıldığının tespit edilmesinden sonra eğitimin buna göre yürütülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

1989 Okul Öncesi Eğitim Programında belirli bir ünite listesi bulunmakta olup, her ünitenin konularından oluşan ve her ünitenin amaç ve davranışlarından oluşan bir içerik oluşturulmuştur. 30 ayrı üniteden oluşan içerikte ilk 19 ünitenin amaç ve davranışları yazılmış, diğer üniteler için öğretmenin çevre şartlarına göre yazmasının istenmiştir. Programın amaçlarını çocuklara kazandırırken kullanılacak yöntemin açıkça belirtilmediği görülen programda çizelge dışına çıkılmadan öğretmene şartlar, çevre ve eğitimin anlık doğan fırsatlarından yararlanması için esneklik tanınmıştır.

Programda, okul öncesi eğitim kurumlarında bir günde ya da bir devrede hangi etkinliklere ne kadar süre ayıracağının yazılı olduğu günlük faaliyet çizelgesine yer verilmiştir.

Günlük faaliyet çizelgelerinde yer verilmesi istenen etkinlik çeşitleri ise şöyledir:

1. Öz bakım (Temizlik, tuvalet, kahvaltı, yemek ve dinlenme),
2. Serbest zaman (Köşe faaliyetleri, yaratıcı resim ve elişi faaliyetleri),
3. Öğretmenin yönlendirdiği etkinlikler;
   -Türkçe dil,
   -Oyun,
   -Müzik,
   -Okuma-yazmaya hazırlık,
4. Sürekli yer alması gerekmeyen öğretmenin ihtiyacı doğrultusunda alması gereken faaliyetler (Deney, inceleme gezileri, hayvan besleme, bitki yetiştirme vb.)

Verilen örnek çizelgede gerekli değişiklikler yapılabileceği, ancak yapılacak değişikliklerin etkinlik sayısı veya süresini azaltma işi olmaması gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenin bu çizelgeyi yaparken program ilkelerine uygun olarak yapmaları gerektiği belirtilmektedir. Bu faaliyet çizelgesini hazırlarken öğretmenin uyması gereken bazı ilkeler belirlenmiştir (MEB,1988):

1. Çocukların gelişim farklılıkları, yaşları, ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınmalı,
2. Okulun ve sınıfın mevcut durumu göz önüne alınarak, çocuklar için öğrenim tecrübeleri kazandıracak bir ortam hazırlanmalı,

3. Sakin ve hareketli faaliyetler sıralı olmalı ve birbirini dengelemeli,
4. Çizelgede yer alan faaliyetlere çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre hepsine yer verilmeli. Ancak süresi ve sırası değişebilir. Okulun eğitim öğretim süresine uygun olarak düzenlenebilir.

1994 Okul Öncesi Eğitim Programı

1994 Okul Öncesi Eğitim Programı, önceki programlarda sadece anasınıfı için yapılan programlardan farklı olarak 0-36 ay (kreş), 37-60 ay (anaokulu) ve 61-72 ay (anasınıfı) olmak üzere üç ayrı gelişim dönemi belirlenerek hedef ve hedef davranışlar ayrı ayrı ele alınarak yazılmıştır. Okul öncesi eğitim programlarının ilk defa bu kadar ayrıntılı ve 0-6 yaş aralığını kapsayacak şekilde 1994 yılında yapıldığı görülmektedir. Programda yapılan tanım ile bu programın 0-72 ay aralığında bulunan çocukların ev ve kurumlarda sosyal, duygusal, bilişsel ve psiko-motor yönden gelişimlerini desteklemek için hazırlandığı vurgulanmıştır. Üç farklı gelişim dönemi ele alınan program normal gelişim gösteren çocuklara göre hazırlanmıştır. Ancak her çocuğun gelişim hızları ve her kurumun farklılık içeren şartlarından dolayı değişik uygulamalara da imkân verecek esnekliğe sahip olduğu belirtilmiştir (MEB,1994).

Programın amaçları milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak aşağıdaki şekilde yazılmıştır (MEB, 1994);

1. Çocukların zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal yönden gelişmelerini sağlamak, temel alışkanlıklara kazanmasını sağlamak,
2. Çocukların milli, manevi, ahlaki, kültürel ve insani değerlere bağlılığının her fırsattan faydalanarak gelişmesine yardımcı olmak,
3. Vatan, millet, bayrak ve Atatürk sevgisi kazandırmak,
4. Çocukların dürüst, saygılı, nazik, düzenli olmalarını ve sorumluluk yüklenmelerini sağlamak,
5. Çocuğun kendini tanımasına, ifade etmesine, bağımsızlığını kazanmasına ve özdenetim sağlanmasına imkân tanımaktır.

Programın temel ilkeleri 12 madde halinde sunulmuş, program uygulayıcılarına programı uygularken nelere dikkat etmesi gerektiği ve programı uygularken yapması gerekenler ifade edilmiştir. Programa göre çocukların zihin, dil, duygu ve sosyal,

hareket ve beden özelliklerini geliştirecek etkinlikler yapılması, yaş, ilgi ve ihtiyaç ve gelişim özellikleri dikkate alınması vurgulanmıştır. Eğitim-öğretim planlı yapılmalı, eğitim çocukların yaratıcılıklarının gelişmesine ve yaparak-yaşayarak öğrenmelerini destekleyecek nitelikte olması belirtilmiştir. Bu dönem eğitimi çocukların insani değerlerinin gelişmesine katkıda bulunması, Atatürk, vatan, millet ve bayrak sevgisi ile manevi değerlere bağlılıklarını geliştirmesi, çocukların Türkçeyi güzel ve doğru konuşmalarını sağlamak, fırsat eğitiminden faydalanılması, çocuklara eşit davranılması fakat bireysel farklılıklara da dikkat edilmesi istenmiştir. Eğitimin sevgi ve şefkat ortamında ve okul-aile iş birliği içerisinde yapılmasının gerekliliği belirtilmiştir. Eğitim sonunda değerlendirmeler yapılması vurgulanmıştır.

MEB (1994), program uygulanırken dikkat edilecek hususlar çerçevesinde uygulayıcılara programı uygularken nelere dikkat etmesi ve programda yapabileceği esneklikleri aktarmıştır. Programın başarılı bir şekilde uygulanması için öğretmenin sınıfı iyi tanıması ve bireysel farklılıkları dikkate alarak faaliyetlerini yürütmesi gerektiği aktarılmıştır. Programda sunulan hedeflerde çocukların çevre, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda gerekli ekleme ve çıkarmalar yapılabileceği belirtilmiştir. Eğitim ortamının her çocuğun farklı faaliyetler yapabileceği şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirten program, bazen tekli etkinliklerin, bazen de gurup etkinliklerinin yapılabileceği ele alınmıştır. Programda aile katılımlı etkinlikler, aile için aylık bültenler ve aileler için eğitim çalışmalarının yapılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Değerlendirmenin; çocukların ihtiyacına göre saptanması, uygulama sonunda başarılı ve başarısız yönlerin ortaya çıkarılması, çocuğun gelişiminin kontrol edilmesi, yönetici ve aileye bilgi verilmesi açısından önemli olduğu ifade edilmiştir.

Kreş programı 0-36 ay aralığından ki çocuklar için sosyal-duygusal, bilişsel, dil, öz bakım ve fiziksel gelişim alanlarının özelliklerine, 0-12, 13-24, 25-36 ay olmak üzere üç ayrı gelişim alanına göre hazırlanmıştır. Gelişim dönemlerinin özellikleri çizelge halinde verilmiş, hedef ve hedef davranışlara ulaşmak için yapılacak etkinlikler ayrıca gösterilmiştir. Kreş (0-36) programının genel amacı ise bu yaş gurubu çocuklarının bakım, beslenme, ruhsal ve bedensel gelişimlerine katkıda bulunmak olarak ifade edilmiştir. Bu yaş gurubu çocuğunun gelişimini desteklemek için yetişkinin hangi konulara dikkat etmesi gerektiğini de aktaran programda şu konulara dikkat çekilmiştir (MEB,1994):

1. Çocukla doğru bir şekilde iletişim kurma,
2. Çevre düzenlemesi,
3. Beslenme, sağlık ve güvenlik,
4. Duyu eğitimi,
5. Beden gelişimi,
6. Tuvalet-temizlik eğitimi,
7. Anne ve baba eğitimi,

Dikkat edilmesi gereken bu başlıkların altında ayrıca yapılacak faaliyetlere ilişkin örnekler ve tavsiyeler açıklanmış, kreş programı herhangi bir zaman çizelgesine bağlı kalmadan çocuğun uyanık olduğu tüm zamanı kapsayacak şekilde planlanmıştır.

Anaokulu (37-60 ay) programı 61-72 aylık anasınıfı öğrencisini eğitim programına temel olacak şekilde tüm gelişim alanlarının desteklenmesi şeklinde, anasınıfı (61-72 ay) programı ise bu yaş çocuklarının tüm gelişim alanlarının gelişimine yardım etmek ve onları ilkokula hazırlamak üzere planlanmıştır. Programın öğretmene rehberlik etmesi açısından çerçeve bir program olarak sunulduğu vurgulanmıştır.

Programda konular verilmiş ancak konular amaç olarak değil öğretmene hedef ve hedef davranışları kazandırmada kullanılması gereken bir araç olarak sunulmuştur. Yani programın esas amacı konu öğretimi değil konuların aracılığı ile hedef ve hedef davranışları kazandırmaktır. Öğretmenin hedef ve hedef davranışları seçerken kullanması gerek konu analiz tablosu ve belirtke tablosu örnek olarak sunulmuş, bu tablolara ihtiyaç duyulması halinde gerekli ekleme ve çıkarmaları yapması esnekliği verilmiştir. Gelişim özellikleri sosyal ve duygusal gelişim, psiko-motor gelişim ve bilişsel gelişim olarak 3 ana gelişim alanına ayrılmıştır. Hedef ve hedef davranışlara göre ise 8 gelişim alanına ayrılan programda bu alanlar kendini farkında olma, psiko-motor beceri, öz bakım becerileri, duygusal özellik, sosyal beceri, bilişsel beceri, dil becerisi, estetik ve yaratıcılığın gelişimi olarak sıralanmaktadır (MEB,1994):

Programda, öğrenme süreçlerinin eğitim durumları olarak karşımıza çıktığı ve 7 farklı etkinlik türüyle hedef ve hedef davranışların kazandırılabileceği görülmüştür. Bu eğitim durumları; Türkçe-dil, oyun, serbest zaman, müzik, okuma yazmaya hazırlık, fen ve matematik, rutin etkinlikler olarak sıralanabilmektedir (Gelişli ve Yazıcı, 2012). Her etkinlik alanıyla ilgili yapılabilecek faaliyetler ve eğitim durumları başlıkları ile birlikte

örnekler verilmiştir. Eğitim durumları düzenlenirken kazandırılmak istenen hedef ve hedef davranışlar tüm gelişim alanlarından dengeli bir şekilde alınarak günlük planların oluşturulması ifade edilmiştir. Planlar aracılığı ile program uygulanırken bilgi aktarmaktan ziyade çocukların araştırma ve yaratıcılığa sevk eden faaliyetlerin planlaması önerilmiştir. Yapılacak olan faaliyetlerde ve okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılmak üzere faydalanılacak bir malzeme listesi de yine programda uygulayıcı ve yöneticilere sunulmuştur.

Programda tüm süreçlerde, değişik zamanlarda ve değişik faaliyetlerle ilgili gözlem kayıtları not edilmesi gerektiği ve programda sunulan gelişim gözlem kayıt formunun ilgili yerine işaretlenerek gereken değerlendirmelerin yapılması istenmiştir. Yapılacak olan bu değerlendirme ile programın çocuklardaki değişik gelişim alanlarına ne ölçüde destek sağladığının görülmesi amaçlanmıştır.

2002 Okul Öncesi Eğitim Programı

Uygulanmakta olan 1994 programının uygulamalarından alınan geri bildirimler ve yapılan araştırmalar sonunda öğretmenlerin hedef ve hedef davranışlardan uzaklaşarak konu öğretimine yöneldikleri görüldüğünden 1994 programının geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından bir komisyon kurularak 1994 programının geliştirilmesi çalışması başlatılmıştır. İki yıl süren çalışmalarda 1994 programının aksayan yönleri ve yapılan araştırmalar göz önünde bulundurularak geliştirme çalışmaları başlatılmış ve 36-72 aylık çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı hazırlanmıştır (Yazar, 2007). Programda 0-36 ay kreş programı mevcut hali ile bırakılmış, 36-72 aylık çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı hazırlanmıştır (MEB, 2002). Program, 36-72 aylar arasındaki okul öncesi eğitime devam eden normal bir gelişim gösteren çocukların psiko-motor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi ve öz bakım becerilerinin kazandırılmasını esas almıştır.

2002 programında milli eğitimin genel amaçlarına uygun olarak çocuklara yönelik olarak yazıldığı görülmektedir. Bunlar (MEB, 2002);

1. Çocukların; beden, zihin ve duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,

2. Çocukları; ilköğretime hazırlamak,
3. Çocukların; Türkçeyi güzel ve doğru konuşmalarını sağlamak,
4. Şartları elverişsiz çevreden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme alanı sağlamaktır.

Programın amaçlarına ulaşmak için eğitimcilerin kullanacağı temel ilkeler on beş madde halinde sunulmuş, uygulayıcıların plan hazırlarken ve uygulama yaparken nelere dikkat etmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu maddelere göre; yapılacak olan etkinlikler çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yönelik ve fakat çevrenin de olanakları göz önünde bulundurularak yapılması belirtilmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının en büyük öğrenme araçlarından olan oyunun en uygun öğrenme yöntemi olduğundan bahsedilmiş, etkinliklere çocukların bildiklerinden başlayarak ve deneyerek öğrenmesi önerilmiştir. Çocukların hayal güçlerinin ve yaratıcılıklarının desteklenmesi gerektiği belirtmiş, çocuğun bağımsız davranışlar geliştirmesi için desteklenmesi istenmiştir.

Program incelendiğinde, etkinliklerin çocuklara bilgi kazandırmaktan öte onu araştırmaya, incelemeye ve denemeye yönlendirecek özelliklere sahip olması, etkinlikleri planlarken ve uygularken programda yer alan hedeflerden etkinliğe uygun olanının seçilmesi veya çocukların ihtiyaçlarına uygun yeni hedefler oluşturulması istenmiştir. Öğretmenden, planını hazırlarken seçilen hedeflere uygun etkinlikleri bir araya getirerek kendi içinde bütünlüğü olan bütünleştirilmiş etkinlikler hazırlaması istenmiştir. Öğretmenin planı uygularken dikkat etmesi gerekenler, çocuğu tanıma, etkinlikleri planlama, ortam düzenlemesi, materyallerinin tedariki, etkinliklerinin uygulanması, eğitimin değerlendirilmesi ve ailenin çocuğunun eğitimine katılması olarak ifade edilmiştir.

Programda gelişim özellikleri 36-60 ay ve 60-72 ay olmak üzere ikiye ayrılarak verilmiş, ancak hedef ve davranışlar 36-72 aylık çocuklara göre ortak olarak hazırlanmıştır. Bu şekilde yapılmasının sebebi ise her çocuğun gelişiminin kendine özel olması, yaşına göre ileride veya geride gelişim gösteren çocukların olabileceği düşünülerek öğretmene hedef ve hedef davranışlarının seçiminde esneklik sağlanması olarak belirtilmiştir. Dil gelişimi, psiko-motor gelişim, öz bakım becerileri, sosyal-duygusal gelişim ve bilişsel gelişim olarak beş alanda gelişim özellikleri belirlenmiştir. Gelişim özellikleri ışığında belirlenen hedef ve hedeflere ulaşmak için kazanılması

beklenen davranışlar ise psiko-motor alan, sosyal ve duygusal alan, bilişsel ve dil alanı ve öz bakım becerileri olmak üzere dört alan üzerinden yazılmıştır.

Programda yıl içerisindeki kazandırılması istenen hedef ve davranışlara ait yıllık plan yapılması ve yıllık plan içerisinde belirtilen hedef ve davranışların kazandırılmasında yapılacak etkinlikler için günlük plan yapılması istenmiştir. Günlük planın hedef ve hedef davranışları, eğitim durumlarını ve değerlendirme bölümünü içermesi gerektiği belirtilmiştir. Eğitim durumları olarak örnek günlük planlardan görebildiğimiz serbest etkinlikler, oyun etkinlikleri, Türkçe-dil etkinlikleri, müzik etkinlikleri, okuma-yazmaya hazırlık etkinlikleri, fen-doğa etkinlikleridir.

Değerlendirme çocuğun, programın ve öğretmenin değerlendirilmesi aşamalarından oluşmuştur. Öğretmen, çocuğu eğitim süreci içinde incelenmeli ve gözlem kayıt formu tutarak notlar almalıdır. Alınan notlara göre çocuğun kazanması gereken davranışları kazanıp kazanmadığı değerlendirilmelidir. Program; hedefler, kazanılması beklenen davranışlar ve eğitim durumu ele alınarak, bunlar arasındaki tutarlılık, planlanan ile uygulanan arasındaki durum, uygulamada ortaya çıkan yeni gereksinimler dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Öğretmen ise kendini değerlendirirken çocuk ve programın değerlendirilmesi sonunda elde ettiği verileri analiz etmeli, analiz doğrultusunda hazırladığı planını, eğitim ortamını ve kullandığı materyalleri gözden geçirerek değerlendirmeli ve uygulamalarını geliştirmelidir (MEB, 2002).

2006 Okul Öncesi Eğitim Programı

2002 yılında uygulamaya konulan 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı her program gibi denenmek ve geliştirilmek üzere uygulanmıştır. İlköğretim programında yapılan yenilikler, programın uygulanmasından alınan geri bildirimler ve incelenip analiz edilen Avrupa Birliği Ülkeleri okul öncesi eğitim programlarının sonucunda kullanımda olan programın güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde program geliştirilmiş 2006 okul öncesi programı hazırlanmış ve bu program ile birlikte öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmıştır (MEB, 2006).

2006 Okul Öncesi Eğitim Programında okul öncesi eğitimin amaçları dört madde toplanmıştır. Bunlar (MEB, 2006):

1. Çocukların beden, zihin, duygusal gelişimini desteklemek ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,
2. Çocukları ilkokula hazırlamak,
3. Çocukların doğru ve güzel bir Türkçe konuşmalarını sağlamak,
4. Şartları elverişsiz çevreden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme alanı sağlamaktır.

Program dikkat edilmesi gerekenler bazı temel ilkelere dayandırılmıştır. Her çocuğun ilgi ve gereksinimlerinin farklı olacağından, çocukların gereksinimleri karşılamaya, bireysel farklılıklarda gözetilerek çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeye, çocuklara öz bakım becerileri kazandırmaya dikkat çekmiştir. Çocukların hayal güçlerinin, araştırma ve bildiklerinden yola çıkarak deneyerek öğrenmesine önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Çocuklar için en uygun öğrenme metodunun oyun olduğunu vurgulayan ilkeler, tüm etkinliklerin oyun temelli düzenlenmesini istemiştir. Çocuğun gelişiminin ve eğitim programının düzenli olarak değerlendirilmesi gerektiği ve değerlendirme sonuçlarına göre çocuğun, öğretmenin ve programın geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Programda birçok konuda öğretmenlerin okuyup kendine katkı sağlayacakları ve programı uygularken kullanabilecekleri bilgiler verilmiştir.

Programın temel özellikleri incelendiğinde programın 36-72 aylık çocuklar için tek bir program hazırlandığı görülmüştür. Çocuk merkezli olan bu program çocuğun yaşının değil gelişimsel özelliğinin dikkate alınarak etkinlikler planlanmasını istemiştir. Gelişim alanları beş ayrı özellikte sunularak psiko-motor alan, bilişsel alan, dil alanı, sosyal-duygusal alan ve öz bakım becerileri olarak ayrılmıştır. Her gelişim alanı özellikleri her yaş için ayrı ayrı yazılmış, ancak amaç-kazanımlar 36-72 aylık çocuklar için bir bütün halinde yazılmıştır. Ünitelerin yer almadığı programda kullanımı önerilen bir kavram listesine ve belirli gün ve haftalar listesine yer verilmiştir. Yaratıcılığın ön planda tutulması istenen programda yapılacak olan her etkinlikte yaratıcılığın işe koşulması istenmiştir. Yapılacak olan etkinliklerde sınırlandırma koyulmamış olup öğretmene özgürlük tanıyan program esnek olarak tanımlanmıştır. Yıl içerisinde aile

katılımına önem verilmesi istenmiş, veli toplantıları, bireysel görüşmeler ve ev ziyaretleri yapılması istenmiştir.

Programda okul öncesi eğitim veren tüm kurumlarda uygulanabilecek etkinlik çeşitleri ve açıklamalarına yer verilmiştir. Türkçe, oyun ve hareket, serbest zaman, fen ve matematik, okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları, drama, müzik, alan gezileri ve sanat olarak belirlenen etkinlik çeşitleri ve açıklamaları sunulmuştur (MEB, 2006). Belirlenen bu etkinliklerinin hepsinin aynı gün içinde mutlaka kullanmak gerekmemekle birlikte etkinliklerin tek tek yapılabileceği veya birden fazla etkinlik çeşidinin birleştirilerek bütünleştirilmiş etkinliklerin de uygulanabileceği belirtilmiştir. Hazırlanan örnek günlük planlarda, belirlenen bu etkinlik çeşitleri ve çocuklarla yapılacak uygulama basamakları öğrenme süreci adı altında verilmiştir.

Programda değerlendirme boyutu, eğitim öğretimin son aşaması, amaçlar doğrultusunda planlanan ve uygulanan eğitimin sonunda çocuklara kazandırılmak istenen kazanımların çocukların davranışlarında ne ölçüde değişiklikler oluşturduğunu ölçmek ve yorumlamak olarak görülmüştür. Programda değerlendirme boyutu çocuğun, programın ve öğretmenin değerlendirmesi olarak yapılması planlanmıştır. Çocuğun değerlendirilmesinde anekdot, gözlem, gelişim kontrol listeleri ve standart testler ile gelişim dosyaları ve gelişim raporları kullanılarak yapılabileceği belirtilmiştir. Bunların yanında öğretmenlerden her dönem sonu için her çocuğa ayrı ayrı kazanım değerlendirme formu doldurması istenmiştir. Program değerlendirilirken programın tüm boyutları ele alınarak aralarındaki tutarlılık, planlanan etkinlik ile uygulanan etkinlik arasındaki durum ve uygulamada esnasında ortaya çıkan yeni gereksinimlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenin kedini değerlendirmesi ise öğretmen öz değerlendirme formu kullanılarak yapılması önerilmiştir (MEB, 2006).

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı

2006 yılında uygulanmaya başlayan program yapılan araştırmalar, gelen geri bildirimler ve Okul Öncesi Eğitimi Güçlendirme Çalışmaları kapsamında 2012-2013 yılında geliştirilmeye başlanmış 2013-2014 eğitim yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Program okul öncesi kurumlarında eğitim gören çocukların çeşitli öğrenme yaşantıları aracılığıyla sağlıklı büyümelerini, gelişim alanlarının desteklenerek en üst düzeyde gelişmelerini, öz bakım becerisi kazanmalarını ve temel eğitime hazır

olarak başlamalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Program çocukların tüm gelişimsel özelliklerini, ilgi ve gereksinimleri ile çevre koşullarını dikkate alan gelişimsel, sarmal ve eklektik bir yapıdadır (MEB, 2013).

Programda okul öncesi eğitimin amaçları dört madde de belirtilmiştir. Bunlar (MEB, 2013);

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlık kazanmalarını sağlamak,
2. Çocukları ilkokula hazırlamak,
3. Onların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
4. Şartları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı sağlamak.

Program uygulanırken, çocukların farklı gelişim özelliklerine sahip olabilecekleri unutulmamalı, her çocuğun ilgi, ihtiyaç ile çevre şartları ve okul olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukların bildiklerinden yola çıkarak, onların deneyerek öğrenmeleri ve hayal güçleri ve yaratıcılıklarını desteleyecek etkinlikler hazırlanmalıdır. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmaları sağlanmalı, onlar ilkokula hazırlanmalıdır. Günlük planlar hazırlanırken aile ve çevre özellikleri dikkate alınmalı, eğitim sürecine ailenin etkin katılımı sağlanmalı, eğitim süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.

Programda kazanım ve göstergelere önem verilmiş olup, gelişim özellikleri açısından yaş guruplarına bölünen programda kazanım ve göstergeler bir bütün olarak ele alınmıştır. Program, çocukların gelişimsel özelliklerinin geliştirilmesini esas alması bakımından gelişimsel program, yaklaşım olarak sarmal ve model olarak eklektiktir. Programda uygulayıcılar için farklı yaş gruplarında kullanılacak etkinlik örnekleri hazırlanmıştır. Bunun ile birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi hazırlanmış, bu rehber ile birlikte aile eğitimi ve etkili aile katılımı amaçlanmıştır (MEB, 2013). Çocuk merkezli olarak hazırlanan program, oyun temelli ve keşfederek öğrenme öncelikli olarak tasarlanmıştır. Temaların/konuların amaç değil araç olarak kullanılmasının önemine vurgu yapılan programda öğrenme merkezlerinin önemli olduğu belirtilmiştir. Gelişimsel bir yaklaşımla hazırlanan bu programda sosyal-duygusal, motor, bilişsel, dil gelişimi ve öz

bakım becerilerini geliştirmek hedeflenmiştir. Programda, gelişim özellikleri, çevre ve gereksinimler dikkate alınarak hazırlanan kazanım ve göstergeler ile çocukları desteklemek ve çocukları gelişim düzeylerinin en üst seviyesine ulaştırmak amaçlanmıştır. Programda özel gereksinimli çocukların eğitimi için gelişim alanlarına göre dikkat edilmesi gereken noktalarda sunulmuştur.

Çocukların gelişim alanlarını desteklemek için çevrelerinde ilgi ve dikkatlerini çekecek materyallerin bulunması gerekmektedir. Okul öncesi eğitime elverişli bir ortamda yapılan etkinliklere katılımda çocukların özgüveni geliştirmekte, kendisine yetebilen ve kendisiyle barışık bireyler olmalarını sağlamaktadır (Acer, 2008). Okul öncesi eğitimde eğitimin kalitesine etki eden en önemli faktörlerin birisinin kurumun fiziksel yapısı, iç düzenleme durumu ve donanım durumudur (Demiriz, Ulutaş ve Karadağ, 2011).

Okul öncesi eğitim verilen tüm sınıflar, çocukların daha etkin öğrenmesi ve yaratıcı düşünmelerini destekler nitelikte olması ve programda önem verilen öğrenme merkezleriyle düzenlenmesi gerekmektedir. Geniş alana sahip sınıflar için blok, kitap, müzik, dramatik oyun, fen, sanat ve kum masası olarak düzenlenmesi esastır. Daha dar alana sahip sınıflar için ise birkaç öğrenme merkezinin birleştirilerek oluşturulması gerekmektedir (MEB, 2013). Programda tüm bu merkezlerin gösterildiği bir çizim ile sınıfların ideal düzeni gösterilmiş ve bu öğrenme merkezlerinde neler yapılabileceği ile hangi materyallerin bulunabileceği belirtilmiştir. Kazanım ve göstergelerin çocuklara kazandırılması için önemli olan çocuklarla yapılacak etkinliklerdir. Programda bu etkinlikler drama, Türkçe, sanat, fen, müzik, hareket, matematik, oyun, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri olarak tanımlanmıştır. Yapılacak olan bu etkinlik çeşitlerinin mümkün olduğu kadar açık havada yapılması önerilmiş, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış etkinlikler şeklinde yapılabileceği aktarılmıştır. Etkinliklerin tek tek uygulanabileceği gibi bütünleştirilmiş gurup etkinlikleri şeklinde de yapılabileceği belirtilmiştir. Etkinlik çeşitleri ile ilgili açıklamalar yapılmış, belirlenen etkinlikler ile ilgili yapılabilecek etkinlikler ve çeşitleri belirtilmiş, nasıl uygulamalar yapılabileceği anlatılmıştır.

Yapılacak olan planlamalar aylık olarak başlamalı ve aylık yapılan planda belirtilen kazanım ve göstergelerden seçilecek olanlar ile o ay için günlük eğitim akışları hazırlanmalıdır. Aylık olarak yapılacak planlar için öğretmenin çocukları

sürekli olarak gözlemlemesi çok önemli olup, çocukların gelişim özelliklerine göre aylık planlarında kazanım göstergelere yer vermelidir. Her ay için belirlenen özel gün ve haftalar ile öğretmenin yapmayı planladığı alan gezileri ile aile katılım etkinlikleri aylık planda ilgili yerlere yazılmalıdır. Hazırlanan aylık planlara göre kavramlara ve kazanımlara aylık planda yer verme durumu çizelgeleri doldurulmalı çocuklara verilmeyen kazanım ve kavram kalmamalıdır.

Yarım gün ve tam gün eğitim akışları, öğretmen o gün içerisinde yapacağı çalışmalara yer verdiği düzenli bir çerçeve plandır. Güne başlama, beslenme, oyun, dinleneme, etkinlik ve günü değerlendirme gibi rutin etkinlikleri içerir (MEB, 2013). Günlük eğitim akışının rutin etkinlik başlıklarının altına öğretmen günlük vereceği kazanım ve göstergelere uygun etkinliklerini seçip ekleyecek ve öğrenme sürecinde ise etkinlik sırasında ortamın nasıl düzenleneceğinden etkinliğin nasıl uygulanacağına kadar yazar. Günü değerlendirme zamanı ile gün içinde yapılan etkinliklerle ilgili ve kazanımlarla ilgili ve yapmak istedikleri etkinliklerle ilgili çocuklara kazanımlara yönelik, betimleyici, duyuşsal ve yaşamla ilişkilendirme soruları yöneltilir ve günün, etkinliklerin değerlendirilmesine ve bir sonraki planın yapılmasına çocukların etkin katılımı sağlanır.

Eğitimin süreci boyunca, uygulanan eğitim-öğretim etkinliklerinin ne derecede etkili olduğunun ortaya çıkarılması eğitimin etkililiği açısından çok önemlidir. Etkinliklerin, mevcut kazanımlara uygun olarak hazırlanması, süreç boyunca ve sonuçta çocuklarda ortaya çıkması beklenen öğrenme çıktılarına ne seviyede ulaşıldığının izlenmesi önemlidir. Bu sebeple değerlendirme, eğitim-öğretim sürecinin temel ögelerinden biridir. Günü değerlendirme zamanı ile yapılan değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar dikkate alınarak genel değerlendirme yapılır. Genel değerlendirmede çocuk, program ve öğretmenin kendini değerlendirmesi yapılır (MEB, 2013). Çocuğun değerlendirmesinin yapılabilmesi için çocukların gün boyu yapılan tüm etkinliklerde gözlemlenmesi ve gelişim gözlem formuna alınan notların kaydedilmesi gereklidir. Tüm gelişim alanlarından bilgilerin yer alacağı bu notlarla hazırlanan gelişim gözlem formlarına dayalı olarak ailelere sunulmak ve her dönem sonunda olmak üzere gelişim raporu hazırlanacaktır. Bu tip değerlendirmenin yapılmasının yanı süreç izlemesi yapılabilmesi açısından yıl boyu çocuklar için gelişim dosyaları tutulmalıdır. Bu gelişim dosyasında yıl içerisinde yapılan ve çocuklarla birlikte seçilen etkinlik örnekleri,

ailelerden alınan belgeleri, çocuk hakkında tutulan belgeler, gelişim gözlem formları ve gelişim raporları olmalıdır. Bu dosyalar sene sonunda ailelere dosya paylaşım günü ile sunulmalıdır. Programın değerlendirilebilmesi uygulanan aylık plan ve günlük eğitim etkinlikleri bütün boyutları ile ele alınmalıdır. Öğretmenlerin planlanan ve uygulanan etkinlikler arasındaki tutarlılığı, süreç içerisinde oluşan yeni gereksinimlerin neler olduğunu ortaya çıkarmaları ve günlük eğitim akışında yer alan genel değerlendirme bölümüne kaydetmeleri beklenmektedir. Günlük eğitim etkinlikleri sonunda yapılacak günlük değerlendirmelerin program ile ilgili boyutları aylık planların değerlendirilmesine ışık tutacak ve eğitim süreci boyunca yapılan aylık değerlendirmeler sonunda yılın genel değerlendirilmesine ulaşılacaktır. Öğretmenlerin kendilerini değerlendirmeleri güdülenmelerini, yaratıcılıklarını, yansıtmacı öğretmen olabilmelerini ve eksikliklerini görerek kendilerini geliştirebilmelerini sağlayacaktır. Yapılacak olan bu değerlendirme sonucu ile öğretmenin yeterlilik düzeyini görmesi ve kendini geliştirmesi için çaba harcaması beklenmektedir (MEB, 2013).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilecektir.

Araştırma Modeli

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama araştırması, bir konu, nesne, olay ya da kurumlara ilişkin katılımcı görüşleri veya ilgi, tutum, beceri gibi özelliklerinin tanımlandığı araştırma çeşididir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012; Özdemir, 2014). Tarama araştırması görüşme ya da anketler kullanılarak yapılan ve deneysel olmayan bir araştırma yöntemidir (Christensen, Johnson ve Turner, 2020).

Çalışma Grubu

Giresun ilinin çeşitli ilçelerindeki devlet ve özel anaokulu ve anasınıfında çalışmakta olan okul öncesi öğretmenleri bu çalışmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik verileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler

Değişken	N	%
Cinsiyet		
Kadın	124	82.7
Erkek	26	17.3
Yaş		
20-29	30	20.0
30-39	80	53.3
40 ve üzeri	40	26.7
Mesleki Kıdem		
0-5 yıl	26	17.3
6-10 yıl	46	30.7
11-15 yıl	47	31.3
16 yıl ve üzeri	31	20.7
Lisansüstü Eğitim Durumu		
Evet	18	12.0
Hayır	132	88.0
Toplam	150	100

Tablo 1 incelendiğinde görüşmeye katılan 150 katılımcıdan 124 katılımcı kadın, 26 katılımcı erkektir. Katılımcıların 30'u 20-29, 80'i 30-39, 40'ı 40 ve üzeri yaş aralığındadır. Tablo incelenmeye devam edildiğinde 26 katılımcı 0-5 yıl, 46 katılımcı 6-10 yıl, 47 katılımcı 11-15 yıl ve 31 katılımcı 16 yıl ve üzerinde bir kıdeme sahiptir. Katılımcıların lisansüstü eğitim alma durumları incelendiğinde 18 katılımcının lisansüstü eğitim aldığı, 132 katılımcının ise lisansüstü eğitim almadığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, lisans mezuniyet alanı, mesleki kıdem, lisansüstü eğitim durumunu tespit etmeye yarayan kişisel bilgiler formu kullanılmıştır. İkinci bölümde, katılımcıların 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımları hakkındaki görüşlerini ortaya çıkaracak, kazanımlarda bulunması gereken özellikleri değerlendiren 34 maddelik kazanım özellikleri değerlendirme bölümü yer almaktadır. 5'li likert tipi olarak hazırlanan bölümde seçenekler 'Kesinlikle Katılmıyorum', 'Katılmıyorum', 'Orta Derecede Katılıyorum', 'Katılıyorum' ve 'Kesinlikle Katılıyorum' şeklinde sunulmuştur. Anketin üçüncü bölümünde ise 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu değerlendiren 63 maddelik kazanımların

çocuk gelişimine uygunluğu bölümü yer almaktadır. Bu bölümde katılımcılar "Uygun" veya "Uygun Değil" seçeneklerinden birisini işaretlemiş ve kazanımların okul öncesi eğitim çağındaki çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu değerlendirmiştir (Ek-1).

Araştırmacı tarafından hazırlanan anketin geçerlik çalışması için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Görüşlerine başvurulan uzman sayısı, 4 kişi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı ve 2 kişi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı uzmanı olmak üzere toplam 6'dır. Kapsam ve içeriği ile ilgili görüşlerine başvurulan uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda çıkarılması, değiştirilmesi ve eklenmesi istenen maddeler ortaya çıkmış ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anketin güvenirliliğini test etmek için Cronbach Alpha güvenirlik analizi yapılmış olup analiz sonuçları Tablo 2'te gösterilmiştir.

Tablo 2. Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları

Değişken	Cronbach Alpha
Anket Toplam	0.93
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	0.97
Kazanımların Çocuk Gelişimine Uygunluğu Bölümü	0.90

Tablo 2 incelendiğinde anketin tamamı için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,93, kazanım özellikleri değerlendirme bölümü için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,97 ve kazanımların çocuk gelişimine uygunluğu bölümü için ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,90 olarak hesaplandığı görülmektedir. Büyüköztürk (2011) bir ölçeğin güvenilir olması için Cronbach Alpha katsayısının 0,70 ve üzerinde olması gerektiğini belirttiğinden anket güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Hazırlanan veri toplama aracı internet ortamına aktarılmış ve buradan veri toplanmıştır. Bu veri toplama sürecinin yanında okullara giderek öğretmenlerden araştırmacı tarafından veri toplanılmıştır. İnternet ortamından veri toplama işlemi okulların e-posta adreslerine veri toplama aracının internet adresini gönderilerek bireysel olarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından okullardan toplanan verilerde ise katılımcı olarak katılmak isteyen öğretmenlerin bir araya gelmesi sağlanarak program, kazanım ve gelişim özellikleri ve veri toplama aracı hakkında bilgilendirme yaptıktan

sonra anketi doldurmaları sağlanmıştır. Veri aracının doldurulması ortalama olarak 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Elektronik ortamda toplanan veriler çıktı alınmış, elden toplanan verilerle birleştirilmiştir. Toplanan veriler analiz edilmek üzere SPSS programı kullanılmıştır. Ankette verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için toplam puanlar üzerinden Skewness-Kurtosis (Çarpıklık ve Basıklık) analizi yapılmış ve Skewness-Kurtosis analiz sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Skewness-Kurtosis Analizi Sonuçları

Değişken	N	$\bar{X}$	Medyan	Mod	Ss	Skewness	Kurtosis
Toplam Puan	150	208.11	207	199	17.18	-0.089	-0.621

Tablo 3 incelendiğinde Skewness değerinin -0,089 ve Kurtosis değerinin -0,621 değerlerini aldığı görülmüştür. Bu değerlerin +1,5 ile -1,5 aralığında olması Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre normal dağılım aralığında olduğundan verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Normallik testlerine histogram grafiği ile devam edilmiş olup puan dağılımına ait histogram grafiği Şekil 1'de sunulmuştur.

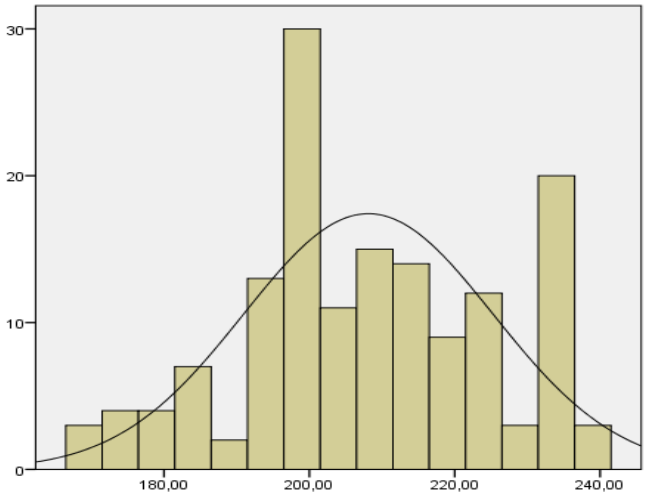

Şekil 1. Katılımcıların Toplam Puanlarının Dağılımı

Şekil 1'de bulunan histogram grafiği incelendiğinde normal dağılım eğrisinde çarpıklık olmadığı, ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olduğu yine normal dağılım olduğunun bir göstergesidir. Normallik testlerinin yapılmasından sonra

anketin normal dağılıma sahip olduğuna karar verilmiş ve analiz bu yönde devam etmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin betimsel istatistik analizi yapılarak frekans, yüzde değerleri bulunmuştur. Kazanımlarda bulunması gereken özellikleri değerlendirme bölümü için aritmetik ortalama ve standart sapma puanları hesaplanmış, cinsiyet ve lisansüstü eğitim durumu değişkenleri için t-testi; yaş ve kıdem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Veri toplama aracının üçüncü bölümü olan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının çocukların gelişim özeliklerine uygunluğunun değerlendirmesini içeren iki şıklı (Uygun-Uygun Değil) bölüm olduğundan sadece betimsel analiz yapılarak frekans ve yüzde değerlerine bakılmıştır. Yapılan analize göre veri toplama aracı yorumlanmış, ortaya çıkan bulgular alan yazındaki diğer araştırmalar ile karşılaştırılarak aktarılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen nicel bulgular yer almaktadır. Araştırmanın bulguları alt amaçlara uygun olarak sunulmuştur.

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Yaş, Kıdem ve Lisansüstü Eğitim Durumu Açısından İncelemesi

Bu bölümde öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özellikler hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, yaş, kıdem ve lisansüstü eğitim alma değişkenlerine göre farklılaşma durumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Değişken T Testi Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine ait t-testini yapmak için varyansların homojenliğine bakılmıştır. Buna göre Levene's testi sonucu Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkeni Levene's Testi Sonuçları

Anket	F	p
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	7.191	0.008*

* p<.05

Tablo 4 incelediğinde Levene's testi sonucuna göre ($F(2,147)=7.191$, $p< 0.05$) varyansların eşit olmadığı görülmüş ve t-testi raporunda varyansların eşit olmadığı sonuç dikkate alınmıştır. Buna göre t-testi analiz sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Ait Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Anket	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	T	p
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	Kadın	124	142.58	19.18	49.96	2.50	0.016*
	Erkek	26	134.81	13.22			

* p<.05

Tablo 5 incelendiğinde kadın ve erkek öğretmenlerin kazanım özelliklerini değerlendirme bölümüne verdikleri cevaplar anlamlı biçimde farklılaşmıştır ($T(49.96)=2.50$, $p< 0.05$). Tespit edilen bu farkın etki büyüklüğü $\eta 2=0.04$ olduğu

hesaplanmıştır. Bu farkın orta derece bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2011). Analiz sonuçlarına göre kadın öğretmenlerin ($\bar{X}$=142.58), erkek öğretmenlere ($\bar{X}$=134.81) göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Ankete katılan kadın öğretmenler 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının kazanımlarda bulunması gereken özelliklere sahip olduğunu erkek öğretmenlere göre daha yüksek puanla belirtmişlerdir.

Yaş Değişkenine Göre Anova Testi Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtların yaş değişkenine ait anova testini yapmak için varyansların homojenliğine bakılmıştır. Buna göre Levene's testi sonucu Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Yaş Değişkeni Levene's Testi Sonuçları

Anket	F	p
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	1.064	0.35*

* p<.05

Tablo 6 incelediğinde Levene's testi sonucuna göre (F(2,147)=1.064, p> 0.05) varyansların homojen olduğu görülmüştür. Homojen dağılım sağlandığı için analize Anova testi ile devam edilmiştir. Anova analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Yaş Değişkeni Anova Analiz Sonuçları

Anket	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	20-29	30	138.60	15.55	2	0.491	0.613*
	30-39	80	142.46	18.66			
	40 ve üzeri	40	140.75	20.29			

* p<.05

Tablo 7 incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{(2-147)}$=0.491, p>0.05). Katılımcıların yaş gruplarına göre ortalama puanlarını incelediğimizde 20-29 yaş grubu puan ortalama ($\bar{X}$=138.60), 30-39 yaş grubu puan ortalaması ($\bar{X}$=142.46) ve 40 ve üzeri yaş grubunun puan ortalaması ($\bar{X}$=140.75) olduğu görülmüştür. Buradan hareketle yaş grubuna göre ortalama puanlara bakıldığında birbirine çok yakın olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenler yaş değişkenine göre kazanımlarda bulunması gereken özelliklere ortalama olarak yakın yanıtlar verdikleri söylenebilir.

Kıdem Değişkenine Göre Anova Testi Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtların kıdem değişkenine göre anova testi yapmak için varyansların homojenliğine bakılmıştır. Buna göre Levene's testi sonucu Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Kıdem Değişkeni Levene's Testi Sonucu

Anket	F	p
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	2.481	0.063*

* p<.05

Tablo 8 incelediğinde Levene's testi sonucuna (F(3,146)=2.481, p> 0.05) varyansların homojen olduğu görülmüştür ve Anova testi sonuçları dikkate alınarak analize devam edilmiştir. Kıdem değişkenine göre Anova testi analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Kıdem Değişkenine Göre Anova Analiz Sonuçları

Anket	Kıdem	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	0-5 yıl	26	138.73	17.75	3	1.297	0.278*
	6-10 yıl	46	141.67	14.50			
	11-15 yıl	47	138.72	22.03			
	16 ve üzeri yıl	31	146.48	18.21			

* p<.05

Tablo 9 incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{(3\text{-}146)}$=1.297, p>0.05). Katılımcıların kıdem durumlarına göre ortalama puanlarını incelediğimizde 0-5 yıl kıdem grubu puan ortalama ($\bar{X}$=138.73), 6-10 yıl kıdem grubu puan ortalaması ($\bar{X}$=141.67), 11-15 yıl kıdem grubu puan ortalaması ($\bar{X}$=138.72) ve 16 ve üzeri yıl kıdem grubunun puan ortalaması ($\bar{X}$=146.48) olduğu görülmüştür. Buradan hareketle katılımcıların kıdem grubuna göre ortalama puanlarına bakıldığında grup puanlarının birbirine çok yakın olduğu ve gruplar arasında kıdem değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Değişken T Testi Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtların lisansüstü eğitim durumu değişkenine ait t-testini yapmak için varyansların homojenliğine bakılmıştır. Buna göre Levene's testi sonucu Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkeni Levene's Testi Sonuçları

Anket	F	p
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Anketi	1.394	0.240*

* p<.05

Tablo 10 incelediğinde Levene's testi sonucuna göre (F(2,147)=1.394, *p*> 0.05) varyansların eşit olduğu görülmüş ve t-testi raporunda varyansların eşit olduğu sonuç dikkate alınmıştır. Buna göre t-testi analiz sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkenine Ait Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Anket	Lisansüstü Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	T	P
Kazanım Özellikleri Değerlendirme Bölümü	Evet	18	141.17	14.73	148	-0.02	0.99*
	Hayır	132	141.24	18.99			

* p<.05

Tablo 11 incelendiğinde lisansüstü eğitim alan ve lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtlarda anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (T(148)=-0.02, *p*> 0.05). Buna göre lisansüstü eğitim alan öğretmenler ($\bar{X}$=141.17) ile lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin ($\bar{X}$=141.24) puan ortalamasının birbirine çok yakın olduğu ve gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Buna göre ankete katılan öğretmenlerin lisansüstü eğitim durumlarına göre ankete birbirine yakın yanıtlar verdikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Katılımcıların anketin ikinci bölümünde 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının kazanımlarda bulunması gereken özelliklerini değerlendiren (Kazanım Özelliklerini Değerlendirme Bölümü) 34 maddelik bölüme verdikleri yanıtlar sonucunda ortaya çıkan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İfadeler	N	$\bar{x}$	Ss
Kazanımlar anlaşılır niteliktedir.	150	4.40	0.65
Kazanımlar ulaşılabilir niteliktedir.	150	4.21	0.76
Kazanımlar çocuklara gündelik yaşamlarında faydalı olabilecek niteliktedir.	150	4.25	0.70
Kazanımlar birbirleriyle tutarlıdır.	150	4.43	0.62
Kazanımlar çocuk merkezli yaklaşımın ilkelerine uygundur.	150	4.13	0.77
Kazanımlar çocukların gelişim özelliklerine uygundur.	150	4.17	0.76
Kazanımlar çocukların öğrenme özelliklerine uygundur.	150	4.16	0.69
Kazanımlar ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurur niteliktedir.	150	3.75	0.96
Kazanımlar kendi içerisinde bir bütünlük sergilemektedir.	150	4.27	0.72
Kazanımlar birbirini tamamlayıcı niteliktedir.	150	4.31	0.70
Her bir kazanım tek bir özelliğe yöneliktir.	150	3.49	1.1
Kazanımlar öğrenme ürününe yöneliktir.	150	3.92	0.89
Kazanımlar çocuk davranışına yöneliktir.	150	4.08	0.87
Kazanımlar ilgili olduğu alana yazılmıştır. (Bilişsel alanı tanımlayan kazanım bilişsel alan altında vb.)	150	4.47	0.63
Kazanımlar öğretim sürecinde çocuğun neler yapması gerektiğine yöneliktir.	150	4.19	0.79
Bilişsel gelişim alanındaki kazanımlar çocukta merak duygusunu geliştirecek niteliktedir.	150	3.98	0.82
Bilişsel gelişim alanındaki kazanımlar çocukta bilişsel etkinlikler için temel oluşturacak niteliktedir. (Sayma, Eşleştirme, Parça-Bütün vs.)	150	4.33	0.71
Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların sorumluluk duygularını geliştirir niteliktedir.	150	4.17	0.76
Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların yardımlaşma duygularını geliştirir niteliktedir.	150	4.11	0.78
Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların paylaşma duygularını geliştirir niteliktedir.	150	4.11	0.75
Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların özgüvenini artıracak niteliktedir.	150	4.17	0.73
Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların öz saygısını artıracak niteliktedir.	150	4.08	0.76
Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta kavram anlama becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.21	0.67
Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta dinleme becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.17	0.77
Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta konuşma becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.18	0.74
Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta doğru sözcük kullanma becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.11	0.83
Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta gramer kurallarına uygun cümle kurma becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	3.93	0.90
Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta büyük kas becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.43	0.63
Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta küçük kas becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.43	0.62
Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta temizlik becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.25	0.69
Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta dengeli beslenme becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.05	0.83
Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta günlük yaşam becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.18	0.76
Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta sağlığı ile ilgili önlemleri alma becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.04	0.85
Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta kendini tehlike ve kazalardan koruma becerisini geliştirecek niteliktedir.	150	4.03	0.86

Tablo 12 incelendiğinde “Kazanımlar ilgili olduğu alana yazılmıştır.” ($\bar{X}$= 4.47), “Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta büyük kas becerisini geliştirecek niteliktedir.” ($\bar{X}$= 4.43), “Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta küçük kas becerisini geliştirecek niteliktedir.” ($\bar{X}$= 4.43) ve “Kazanımlar birbirleriyle tutarlıdır.” ($\bar{X}$= 4.43) maddeleri en yüksek ortalama puana sahip maddeler olmuştur. “Her bir kazanım tek bir özelliğe yöneliktir.” ($\bar{X}$= 3.49), “Kazanımlar ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurur niteliktedir.” ($\bar{X}$= 3.75), “Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta gramer kurallarına uygun cümle kurma becerisini geliştirecek niteliktedir.” ($\bar{X}$= 3.93) ve “Kazanımlar öğrenme ürününe yöneliktir.” ($\bar{X}$= 3.92) maddeleri en düşük ortalama puana sahip maddeler olmuşlardır. Anketin geneline bakıldığında “katılıyorum” düzeyine yakın ortalama puanlar oluşmuştur. “Kazanımlar ilgili olduğu alana yazılmıştır.” maddesi “tamamen katılıyorum” düzeyine yakın olmakla birlikte anketteki en yüksek madde olduğu görülmektedir. “Her bir kazanım tek bir özelliğe yöneliktir.” ($\bar{X}$= 3.49) maddesi ise “orta derecede katılıyorum” düzeyine yakın ve anketin en düşük ortalamasına sahip maddesi olmuştur.

Tablo 12 incelenmeye devam edildiğinde kazanımlar; anlaşılır, ulaşılabilir, gündelik yaşamda faydalı olabilecek, birbirini tamamlayıcı nitelikte; çocuk merkezli yaşamın ilkelerine, çocukların gelişim özelliklerine, çocukların öğrenme özelliklerine uygun; kendi içerisinde bir bütünlük sergileyen; çocuk davranışına ve öğretim sürecinde çocuğun neler yapması gerektiğine yöneliktir maddelerinin “katılıyorum” düzeyine yakın bir ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Bilişsel gelişim alanındaki kazanımlar çocukta merak ve bilişsel etkinlikler için temel oluşturacak niteliktedir; sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların sorumluluk, yardımlaşma, paylaşma duygularını ve özgüven, öz saygısını artıracak niteliktedir; dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta kavram anlama, dinleme, konuşma, doğru sözcük kullanma, gramer kurallarına uygun cümle kurma becerilerini geliştirecek niteliktedir; motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukların büyük ve küçük kas becerisini artıracak niteliktedir; öz bakım gelişimi alanındaki kazanımların çocukta temizlik, dengeli beslenme, günlük yaşam, sağlığı ile ilgili önlemleri alma ve kendini tehlike ve kazalardan koruma becerisini geliştirecek niteliktedir maddeleri “katılıyorum” düzeyine yakın ortalama puanına sahiplerdir.

Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Katılımcılara anketin üçüncü bölümünde 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının olduğu ve bu kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu ölçen kazanımların çocuk gelişimine uygunluğu bölümü sunulmuş ve sonucunda ortaya çıkan frekans ve yüzde değerleri gelişim alanlarına ayrılarak verilmiştir. Katılımcıların bilişsel gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğuna ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Öğretmenlerin Bilişsel Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

İfadeler		Uygun		Uygun Değil	
	N	f	%	f	%
Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	150	147	98	3	2
Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.	150	147	98	3	2
Algıladıklarını hatırlar.	150	145	96.7	5	3.3
Nesneleri sayar.	150	149	99.3	1	0.7
Nesne veya varlıkları gözlemler.	150	146	97.3	4	2.7
Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.	150	148	98.7	2	1.3
Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar.	150	149	99.3	1	0.7
Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştırır.	150	147	98	3	2
Nesne veya varlıkları özelliklerine göre sıralar.	150	148	98.7	2	1.3
Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	150	145	96.7	5	3.3
Nesneleri ölçer.	150	128	85.3	22	14.7
Geometrik şekilleri tanır.	150	148	98.7	2	1.3
Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.	150	148	98.7	2	1.3
Nesnelerle örüntü oluşturur.	150	146	97.3	4	2.7
Parça-bütün ilişkisini kavrar.	150	145	96.7	5	3.3
Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.	150	147	98	3	2
Neden-sonuç ilişkisi kurar.	150	147	98	3	2
Zamanla ilgili kavramları açıklar.	150	133	88.7	17	11.3
Problem durumlarına çözüm üretir.	150	142	94.7	8	5.3
Nesne/sembollerle grafik hazırlar.	150	105	70	45	30
Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.	150	147	98	3	2

Tablo 13 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı bilişsel gelişim alanı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımları, katılımcılar tarafından yüksek oranda

çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ifade edilmiştir. Kazanımlardan "Nesneleri sayar." ve "Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar." maddeleri bilişsel gelişim kazanımlarından 149 (%99.3) katılımcı tarafından en yüksek oranda uygun bulunan maddeler olduğu görülmektedir. Kazanımlardan en düşük oranda uygun bulunan maddesi 105 (%70) katılımcı tarafından uygun seçilen "Nesne/sembollerle grafik hazırlar." maddesi olmuştur. Yani katılımcıların 45'i (%30) "Nesne/sembollerle grafik hazırlar." maddesinin okul öncesi öğrencisinin gelişim özelliğine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Kazanımların çoğunun çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğunun ortaya çıkması araştırmaya katılan öğretmenlerin çocukların gelişim özelliklerine hâkim olmalarından ve "Nesne/sembollerle grafik hazırlar." maddesinin bazı öğretmenler tarafından uygun bulunmaması kazanımın uygulamasında sorunlar yaşamalarından kaynaklı olabilir.

Katılımcıların dil gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğuna ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Öğretmenlerin Dil Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

İfadeler		Uygun		Uygun Değil	
	N	f	%	f	%
Sesleri ayırt eder.	150	145	96.7	5	3.3
Sesini uygun kullanır.	150	146	97.3	4	2.7
Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.	150	130	86.7	20	13.3
Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır.	150	114	76	36	24
Dili iletişim amacıyla kullanır.	150	148	98.7	2	1.3
Sözcük dağarcığını geliştirir.	150	145	96.7	5	3.3
Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.	150	144	96	6	4
Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.	150	146	97.3	4	2.7
Ses bilgisi farkındalığı gösterir.	150	134	89.3	16	10.7
Görsel materyalleri okur.	150	147	98	3	2
Okuma farkındalığı gösterir.	150	131	87.3	19	12.7
Yazı farkındalığı gösterir.	150	125	83.3	25	16.7

Tablo 14 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı dil gelişim alanı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımları, katılımcılar tarafından yüksek oranda

çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ifade edilmiştir. Kazanımlardan "Dili iletişim amacıyla kullanır." maddesi dil gelişim kazanımlarından 148 (%98.7) katılımcı tarafından en yüksek oranda uygun bulunan madde olduğu görülmektedir. Kazanımlardan en düşük oranda uygun bulunan maddesi 114 (%76) katılımcı tarafından uygun seçilen "Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır." maddesi olmuştur. Yani katılımcıların 36'sı (%24) "Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır." maddesinin okul öncesi öğrencisinin gelişim özelliğine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılan katılımcılar kazanımları uygun bulması dil gelişim alanı kazanımlarının çocukların seviyesine uygun olarak hazırlanmış olması ve öğretmenlerin kazanımları uygulamada sıkıntı yaşamamış olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. "Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır." maddesinin düşük oranda uygun bulunması bu kazanımın akademik olarak üst kademelerde kullanılan dil bilgisi yapısını öğretmenler ağır bir kazanım olarak görmüş olabilir.

Katılımcıların sosyal ve duygusal gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğuna ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Öğretmenlerin Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

İfadeler		Uygun		Uygun Değil	
	N	f	%	f	%
Kendisine ait özellikleri tanıtır.	150	149	99.3	1	0.7
Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.	150	148	98.7	2	1.3
Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.	150	142	94.7	8	5.3
Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.	150	139	92.7	11	7.3
Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.	150	146	97.3	4	2.7
Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.	150	135	90	15	10
Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.	150	139	92.7	11	7.3
Farklılıklara saygı gösterir.	150	137	91.3	13	8.7
Farklı kültürel özellikleri açıklar.	150	110	73.3	40	26.7
Sorumluluklarını yerine getirir.	150	149	99.3	1	0.7
Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.	150	147	98	3	2
Değişik ortamlardaki kurallara uyar.	150	149	99.3	1	0.7
Estetik değerleri korur.	150	120	80	30	20
Sanat eserlerinin değerini fark eder.	150	104	69.3	46	30.7
Kendine güvenir.	150	147	98	3	2
Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.	150	137	91.3	13	8.7
Başkalarıyla sorunlarını çözer.	150	144	96	6	4

Tablo 15 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı sosyal ve duygusal gelişim alanı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımları, katılımcılar tarafından yüksek oranda çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ifade edilmiştir. Kazanımlardan "Kendisine ait özellikleri tanıtır.", "Sorumluluklarını yerine getirir." ve "Değişik ortamlardaki kurallara uyar." maddeleri sosyal ve duygusal gelişim kazanımlarından 149 (%99.3) katılımcı tarafından en yüksek oranda uygun bulunan madde olduğu görülmektedir. Kazanımlardan en düşük oranda uygun bulunan maddesi 104 (%69.3) katılımcı tarafından uygun seçilen "Sanat eserlerinin değerini fark eder." maddesi olmuştur. Yani katılımcıların 46'sı (%30.7) "Sanat eserlerinin değerini fark eder." maddesinin okul öncesi öğrencisinin gelişim özelliğine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Kazanımlardan düşük oranda uygun bulunanların soyut olan kültür, sanat gibi olguların okul öncesi yaşı dikkate alındığında bu yaştaki çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmadığı düşünülmüş olabilir.

Katılımcıların motor gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğuna ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. Öğretmenlerin Motor Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

İfadeler		Uygun		Uygun Değil	
	N	f	%	f	%
Yer değiştirme hareketleri yapar.	150	147	98	3	2
Denge hareketleri yapar.	150	149	99.3	1	0.7
Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.	150	149	99.3	1	0.7
Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.	150	150	100	0	0
Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.	150	149	99.3	1	0.7

Tablo 16 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı motor gelişim alanı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımları, katılımcıların tüm gelişim alanları içerisinde de en yüksek oranda çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ifade ettikleri görülmektedir. Kazanımlardan "Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar." maddesi motor gelişim kazanımlarından tüm katılımcılarca (%100) en yüksek oranda uygun bulunan madde olmuştur. Kazanımlardan en düşük oranda uygun bulunan maddesi 147 (%98) katılımcı tarafından uygun seçilen "Yer değiştirme hareketleri yapar." maddesi olmuştur. Ankete katılan öğretmenler motor gelişim alanındaki kazanımların yüksek oranda uygun bulması kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmış olması olabilir.

Katılımcıların öz bakım becerisi gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğuna ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17. Öğretmenlerin Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

İfadeler		Uygun		Uygun Değil	
	N	f	%	f	%
Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.	150	146	97.3	4	2.7
Giyinme ile ilgili işleri yapar.	150	146	97.3	4	2.7
Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.	150	144	96	6	4
Yeterli ve dengeli beslenir.	150	136	90.7	14	9.3
Dinlenmenin önemini açıklar.	150	130	86.7	20	13.3
Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.	150	148	98.7	2	1.3
Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.	150	138	92	12	8
Sağlığı ile ilgili önlemler alır.	150	133	88.7	17	11.3

Tablo 17 incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı öz bakım becerisi gelişim alanı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımları, katılımcılar tarafından yüksek oranda çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ifade edilmiştir. Kazanımlardan "Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır." maddesi öz bakım becerisi gelişim kazanımlarından 148 (%98.7) katılımcı tarafından en yüksek oranda uygun bulunan madde olduğu görülmektedir. Kazanımlardan en düşük oranda uygun bulunan maddesi 130 (%86.7) katılımcı tarafından uygun seçilen "Dinlenmenin önemini açıklar." maddesi olmuştur. Yani katılımcıların 20'si (%13.3) "Dinlenmenin önemini açıklar." maddesinin okul öncesi öğrencisinin gelişim özelliğine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların kazanımlardan yüksek oranda uygun bulduklarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmasından, düşük oranda uygun bulduklarının ise uygulamada sorunların yaşanmasından kaynaklanmış olabilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının kazanımlarda bulunması gereken özellikler doğrultusunda yazılıp yazılmadığını, öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin cinsiyet, yaş, kıdem ve lisansüstü eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılan çalışmada elde edilen bulgular alt amaçlara göre alan yazından faydalanılarak tartışılmıştır.

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Yaş, Kıdem ve Lisansüstü Eğitim Durumu Açısından İncelemesi

Öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirildiği kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçlarında kadınlar lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek bir puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Yaş, kıdem ve lisansüstü eğitim durumu değişkenlerine göre katılımcılar arasında herhangi bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Benzer şekilde İş (2017) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kazanımların gerçekleşme düzeyine yönelik algıları sonucunda kadın katılımcıların lehine anlamlı bir fark bulunduğu ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada yaş değişkenine göre bazı kazanım alanlarında farklılaşma tespit edilmemişken bazı kazanım alanlarında yaşlara göre farklılaşma tespit edilmiştir. Çelik ve Şahin (2021) tarafından yapılan araştırmada öz bakım becerisi kazanımları öğretmen görüşleri açısından incelenmiş ve kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Aslan (2017) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını uygulamada yaşadıkları sorunların düzeyi araştırılmış, kazanım ve gösterge boyutunda kıdem değişkenine göre bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine İş (2017) tarafından yapılan araştırmada dil gelişim ve öz bakım becerisi gelişim alanları haricindeki diğer alanlarda lisansüstü eğitim alan ve almayan öğretmenlerin farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazın incelemesi ile elde edilen sonuçlar mevcut araştırmayı destekler nitelikte oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirildiği kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtlara göre en çok katıldıkları maddeler "Kazanımlar birbirleriyle tutarlıdır" ve "Kazanımlar ilgili olduğu alana yazılmıştır (bilişsel alanı tanımlayan kazanımın bilişsel gelişim alanı altına vb.)" olmuştur. Buna göre öğretmenler Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların birbirleriyle tutarlı ve ilgili olduğu alana yazıldıkları görüşündedir. Alan yazın incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının değerlendirildiği çalışmaların olduğu ve bu çalışmalarda kazanımların yeterli olduğu, kazanımların gelişim alanlarını ilgili oldukları alanlarda geliştirdiği, birbirleri arasında bütünlük oluşturacak şekilde tutarlı olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır (Tükel, 2017; İş, 2017; Tican Başaran ve Ulubey, 2018). Kazanım değerlendirme anketinde öğretmenlerin çoğunun katıldığı maddeler kazanımlarının anlaşılır, ulaşılabilir, çocuk merkezli yaklaşımın ilkelerine uygun ve öğretim sürecinde çocuğun neler yapması gerektiğine yönelik olduğudur. Alan yazın incelendiğinde sonuçları destekler nitelikteki araştırmalarda kazanımların anlaşılır, açık ve net, ulaşılabilir nitelikte ve amaca uygun olduğu, program uygulamasının çocuk merkezli olduğu ve öğretim sürecinde çocuğun neler yapması gerektiğine yönelik olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Hamarat, 2017; Özsırkıntı, Akay ve Yılmaz Bolat, 2014; İş, 2017; Işık, 2015; Çelik ve Şahin, 2021; Göle ve Temel, 2015, Aydemir, 2018)). Okul öncesi öğretmenlerinin kazanım değerlendirme anketinde çoğunun katıldığı diğer maddeler ise kazanımların çocuklara gündelik yaşamlarında faydalı olabilecek nitelikte, gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun, kendi içerisine bir bütünlük sergiler nitelikte, birbirini tamamlayıcı nitelikte, çocuk davranışına ve öğrenme ürününe yönelik olduğudur. Alan yazın incelendiğinde çalışmada ortaya çıkan sonuçları destekleyen araştırmalarda kazanımların çocukların günlük yaşamlarını destekler nitelikte yaratıcılığını geliştirdiği, çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ve çocuk davranışına yönelik yazıldığı, birbirini tamamlar nitelikte, eğitim alan çocukların her gelişim alanı ile eğitim almayan çocuklara göre daha iyi olduğu, kazanımların çocukların gelişim özelliklerine göre seçilebilecek şekilde

olduğu, sonuçlarına ulaşılmıştır (Tükel, 2017; Paksoy, 2020; Kök, Tuğluk ve Bay, 2005; Özsırkıntı, Akay ve Yılmaz Bolat, 2014; Özkan, 2016; Çelik ve Şahin, 2021).

Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde öğretmenlerin bir kısmının orta derece katıldığı "Ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurur niteliktedir." ve "Her bir kazanımın tek bir özelliğe yöneliktir." maddeleri olmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasının sebebi öğretmenlerin kazanımları uygularken bulundukları çevreye uyumlu bir şekilde yansıtamamaları ve kazanımların birden fazla özelliği belirtmesi olabilir. Alan yazın incelendiğinde benzer sonuçların olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir. Paksoy (2020) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda programda bölgesel farkların dikkate alınmadığı ve programın her çevreye hitap etmediği ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde İş (2017) tarafından yapılan araştırmada katılımcılar kazanımların her bölgeye uyumlu olmadığını dile getirmişlerdir. Işık (2015) tarafından yapılan araştırma sonucunda ise programın rehber ve çerçeve bir program olduğu yani bölgesel farklar göz önünde bulundurularak uyarlanabilir bir program olduğu ortaya çıkmıştır. Okul Öncesi Eğitim Programı ile ilgili araştırmalarda programın esneklik ilkesine dayanarak kazanımların uyarlanabileceği rehber ve çerçeve bir program olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Tükel, 2017; Tican Başaran ve Ulubey, 2013; Hamarat, 2017; Paksoy, 2020). MEB (2013)'e göre programdaki kazanımların esnek ve uyarlanabilir olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple araştırmaya katılan öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu kazanımları kendisinin hazırlayabileceği veya kazanımlarda değişiklik yapabileceğini bilmemesinden dolayı bu sonucun ortaya çıktığı düşünülebilir.

Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtlara göre bilişsel gelişim alanındaki kazanımların çocuklarda merak duygusu geliştirecek ve bilişsel etkinlikler için temel oluşturacak nitelikte olduğu çoğu öğretmenin katıldığı maddeler olmuştur. Alan yazında bu durumu destekleyecek sonuçların olduğu araştırmalara göre programda yer alan kazanım ve göstergelerin yaratıcılığı ve merak duygusunu geliştirmeye yönelik olduğu, programın çocuklarda eleştirel düşünme, problem çözme ve bilgiyi kullanma becerilerini geliştirdiği ve bilişsel gelişimine katkıda bulunduğu, Okul Öncesi Eğitim Programındaki bilişsel gelişim alanı kazanımlarının ilkokul 1. sınıftaki matematik dersi ile uyumlu olduğu ve bilişsel

etkinliklere temel oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır (Karahan, 2016; Özkan, 2016; Paksoy, 2020; Özenç, 2020; İş, 2017).

Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde öğretmenlerin çoğunun katıldığı maddeler sosyal duygusal gelişim alanındaki kazanımların sorumluluk, yardımlaşma, paylaşma duygusunu geliştirir, özgüven ve özsaygısını artırır nitelikte olduğudur. Alan yazın incelendiğinde bu sonucu destekleyecek birçok çalışma olduğu görülmektedir (Sildir, 2016; Sapsağlam, 2016; İş, 2017; Aksoy, 2021; Kuzu Jafari ve Demirel, 2019; Kozikoğlu, 2018; Aral ve Kadan, 2018; Tican Başaran ve Ulubey, 2018; Paksoy, 2020). Benzer şekilde İş (2017) yaptığı çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin sosyal gelişim ile ilgili etkinliklerin ve kazanımların çocukların gelişimi açısından yeterli olduğu yani sosyal duygusal gelişim alanındaki kazanımların sorumluluk, yardımlaşma, paylaşma duygularını geliştirecek, özgüven ve özsaygıyı artıracak nitelikte olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alan yazın incelendiğinde yapılan araştırmalarda Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımlarla en fazla sorumluluk, temizlik, kendini kontrol etme, sevgi, saygı, hoşgörü ve duyarlı olma gibi değerlerin desteklendiği, çocukların en iyi geliştiği kazanımların ise sorumluluk, paylaşma, yardımlaşma, saygı, dayanışma, dürüstlük, eşitlik, temizlik ve özgürlük gibi değerler olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Sapsağlam, 2016; Aksoy, 2021; Kuzu Jafarı ve Demirel, 2019; Kozikoğlu, 2018; Aral ve Kadan, 2018)..

Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde öğretmenlerin çoğunun katıldığı maddeler dil gelişim alanındaki kazanımların çocuklarda kavram anlama, dinleme, konuşma, doğru sözcük kullanma ve gramer kurallarına uygun cümle kurma becerilerini destekler nitelikte olduğunu belirten maddeler olmuştur. Alan yazın incelendiğinde Okul Öncesi Eğitim Programındaki dil gelişim alanı kazanımlarının ilkokul Türkçe dersi programında yer alan kazanımlar ile uyumlu ve bu kazanımların temeli olduğu, dil gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişimlerini destekleyecek nitelikte olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Özenç, 2020; Sildir ve Sümer, 2017). Farklı olarak İş (2017) okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların gerçekleşme düzeyine yönelik algılarını incelediği araştırmasında okul öncesi öğretmenleri dil gelişim alanındaki kazanımları yeterli ancak geliştirilebilir olduğunu ifade ederken, sınıf öğretmenleri ise dil bilgisi kurallarına uygunluk, sözcük dağarcığı, ses bilgisi ve okuma farkındalığı gelişimini yetersiz bulmaktadır. Bu durum

sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden gelen öğrencilerden daha büyük bir beklenti içerisinde olmasından kaynaklanmış olabilir.

Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun katıldığı maddeler motor gelişim kazanımlarının çocuklarda büyük kas ve küçük kas gelişimini destekler nitelikte olduğunu belirten maddelerdir. Bu bulguya göre Okul Öncesi Eğitim Programı motor gelişim alanı kazanımlarının kazanımlarda bulunması gereken özelliklere uygun olarak yazıldığı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde bu sonucu destekleyecek araştırmalar olduğu görülmektedir. Araştırmalarda Okul Öncesi Eğitim Programındaki motor gelişim dahil tüm gelişim alanlarındaki kazanımların ulaşılabilir olduğu, tüm gelişim alanlarının gelişimsel özelliklere katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Tican Başaran ve Ulubey, 2018; Paksoy, 2020; Bolat, 2014). Özenç (2020) yaptığı araştırmada okul öncesi programı motor gelişim kazanımlarının ilkokul birinci sınıf beden eğitimi ve oyun dersi kazanımları ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yani motor gelişim kazanımlarının çocukların büyük kas ve küçük kas gelişimlerini destekleyecek nitelikte yazıldığı söylenebilir. Unutkan (2014) ve Karaman ve Süel (2020) ise yaptıkları araştırmada okula hazırlık ve fiziksel etkinlik yapan çocukların tüm motor alanlarda fiziksel çalışma yapmayan çocuklara göre motor alanlarda daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde öğretmenlerin çoğunun katıldığı maddeler öz bakım becerisi kazanımlarının çocukta temizlik, dengeli beslenme, günlük yaşam, sağlığı ile ilgili önlemleri alma, kendini tehlike ve kazalardan koruma becerilerinin geliştirecek nitelikte olduğunu belirten maddeler olmuştur. Alan yazın incelendiğinde öz bakım becerileri kazanımlarının ulaşılabilir, yüksek düzeyde gerçekleştiği, çocukta temizlik, dengeli beslenme, günlük yaşam, sağlığı ile ilgili önlemleri alma, kendini tehlike ve kazalardan koruma becerilerinin geliştiği ancak sağlığı ile ilgili önlemleri alma, kendini tehlike ve kazalardan koruma becerilerinin diğerlerinden daha az gerçekleşme düzeyine sahip olduğu sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir (Tican Başaran ve Ulubey, 2018; Çelik, 2019; Çelik ve Şahin, 2021). Duran ve Arslan (2021) okul öncesi eğitim programlarını inceledikleri araştırmada 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında eski programlara göre daha fazla öz bakım kazanımlarına yer verildiğini belirtmiştir. Yalçın, Başar ve Çetinkaya (2013) ise

yaptıkları araştırmada okul öncesi eğitime 3-4 yaşlarında başlayan çocukların 5-6 yaşında başlayan çocuklara göre öz bakım kazanma durumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu ölçen kazanım uygunluk bölümüne öğretmenlerin verdikleri yanıtlarına göre bilişsel gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine yüksek düzeyde uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Kazanımlardan "Nesne ve sembollerle grafik hazırlar." diğer kazanımlara göre daha düşük katılımcı tarafından uygun olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların bu kazanım için düşük oranda uygun bulmalarının sebebi kazanımın çocuklardan soyut verileri somut hale getirmeleri ve iki boyutlu düşünmelerini gerektirdiğinden katılımcılar bu kazanımı zor bir kazanım olarak görmüş olabilirler. Alan yazın incelendiğinde Tican Başaran ve Ulubey (2018) Okul Öncesi Eğitim Programının değerlendirdiği çalışmalarında kazanımların ve belirlenen ölçütlerin büyük oranda ulaşılabilir olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Paksoy (2020) Okul Öncesi Eğitim Programının stufflebeam(cıpp) program değerlendirme modeli ile incelediği çalışmasında eleştirel düşünme becerisini, bilgiyi kullanma ve bilişsel gelişimi etkileyen bir program olduğu sonucuna ulaşmıştır. İş (2017) ise yaptığı çalışmada bilişsel gelişim kazanımlarının büyük bölümünün gerçekleştiğini ancak üst düzey bazı bilişsel becerileri daha düşük gerçekleşme düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin kazanım uygunluk bölümüne verdikleri yanıtlara göre dil gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Kazanımlardan "Yazı farkındalığı gösterir." kazanımı diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur. Sildir ve Sümer (2017) ise yaptıkları çalışmada Okul Öncesi Eğitim Programındaki dil gelişim alanı kazanımlarının ilkokul Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımların temeli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Farklı olarak İş (2017) yaptığı okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların gerçekleşme düzeyine yönelik algıları isimli çalışmasında okul öncesi öğretmenleri dil gelişiminin yeterli ancak geliştirilebilir bulmuş, sınıf öğretmenleri ise okul öncesi eğitimden gelen öğrencilerin dil bilgisi kurallarına uygunluk, sözcük dağarcığı, ses bilgisi ve okuma farkındalığı konularında

gelişimlerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun sebebi sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim alan öğrenciden beklentisinin yüksek olması ve okul öncesi dil gelişim alanı kazanımlarının çocuk gelişimine uygun ancak geliştirmede yetersiz kalmış olması olabilir.

Öğretmenlerin kazanım uygunluk bölüümüne verdikleri yanıtlara göre sosyal ve duygusal gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Kazanımlardan "Farklı kültürel özellikleri açıklar." ve "Sanat eserlerinin değerini fark eder." kazanımları diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde Karahan (2016) tarafından yapılan araştırmada programda yaratıcılığı geliştirecek kazanım, gösterge ve etkinliklere yer verildiği, programın yaratıcılığı temel özellik olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Yine Özkan (2016) yaratıcılık konusunda yaptığı araştırmada programın yaratıcılığı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Paksoy (2020) yaptığı araştırmada programın tüm gelişim alanlarına olumlu katkı sağladığı ancak bölgesel farkların dikkate alınmadığı sonucuna ulaşmıştır. İş (2017) ise okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların gerçekleşme düzeyine yönelik algıları isimli araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin sosyal gelişim ile ilgili kazanımları ve etkinlikleri yeterli görürken, sınıf öğretmenleri farklı kültür ve özelliklerini tanımada eksikliklerin olduğu belirtmişlerdir. MEB (2013)'e göre program esnek ve uyarlanabilir bir program olduğundan eksiklik hissedilen kazanımın eklenip ya da mevcut kazanımların çevresel etkenlere göre uyarlanabileceği belirtilmektedir. Bu sebeple daha az uygun bulunan kazanımların öğretmenler tarafından uygulama yapılırken mevcut şartlara göre değiştirilebileceği söylenebilir. Tüm bu sonuçlara bakıldığında sosyal duygusal gelişim alanı kazanımları çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ancak bazı kazanımların diğerlerine göre daha az gerçekleştiği söylenebilir.

Kazanım uygunluk bölümüne öğretmenlerin verdikleri yanıtlara göre motor gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Motor gelişim alanındaki tüm kazanımlar çok yüksek katılımcı oranı ile uygun bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde Özsırkıntı, Akay ve Yılmaz Bolat (2014) yaptıkları okul öncesi öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı hakkındaki görüşleri isimli çalışmalarında motor beceri kazanımlarının yeterli, anlaşılır ve amaca uygun olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tican Başaran ve Ulubey (2018) yaptıkları

çalışmalarında Okul Öncesi Eğitim Programını değerlendirmişler ve tüm ölçütlere büyük oranda ulaşılmasını sağlayan bir program olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Özenç (2020) Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımlar ile ilkokul 1. sınıf kazanımlarının ne kadar uyumlu olduğunu araştırdığı çalışmada motor gelişim alanı kazanımlarının beden eğitimi ve oyun dersi kazanımları ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Unutkan (2014) ve Karaman ve Süel (2020) ise yaptıkları çalışmalarda okula hazırlık alan ve fiziksel etkinlik yapan çocukların motor gelişim ve tüm alanlarda daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Tüm bu sonuçlar ışığında motor gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir.

Kazanım uygunluk bölümüne öğretmenlerin verdikleri yanıtlara göre öz bakım gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Ancak “Dinlenmenin önemini açıklar.”, “Sağlığı ile ilgili önemeleri alır.”, “Yeterli ve dengeli beslenir” ve “Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.” kazanımları diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur. Bunun sebebi okul öncesi çocuğunun dinlenmenin ne demek olduğunu ve neden gerekli olduğunu, sağlığını korumanın nasıl olacağını, ne kadar ve nasıl besleneceğini, kendini nasıl koruması gerektiğini bilememesi olabilir. Alan yazın incelendiğinde Çelik ve Şahin (2021) yaptıkları okul öncesi dönemde öz bakım becerileri kazanımlarının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi isimli çalışmalarında kazanımların yüksek düzeyde gerçekleştiği ancak “Sağlığı ile ilgili önlemleri alır” ve “Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.” kazanımları en az gerçekleştiği düşünülen kazanımlar olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Tican Başaran ve Ulubey (2018) yaptıkları çalışmada tüm gelişim alanı kazanımlarının ulaşılabilir olduğu ancak öz bakım becerileri kazanımlarının basit ve değişmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Yine İş (2017) yaptığı çalışmada okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin okul öncesi programındaki kazanımların gerçekleşme düzeyine yönelik algılarını araştırmış, sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden gelen çocukların sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tüm bu sonuçlara bakıldığında öz bakım becerileri çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ancak bazı kazanımların diğerlerine göre daha az gerçekleştiği söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesini amaçlayan çalışmada, Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin olup olmadığını, öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin cinsiyet, yaş, kıdem ve lisansüstü eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını değerlendirmeleri sağlanmıştır. Sonuçlar araştırmanın alt amaçlara uygun olarak sunulmuştur.

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Yaş, Kıdem ve Lisansüstü Eğitim Durumu Açısından İncelemesi

Öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirildiği bölüme verdiklerini yanıtlara göre cinsiyet değişkenine açısından kadın katılımcılar lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre ankette daha yüksek puan elde etmişlerdir.

Öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirildiği bölüme verdiklerini yanıtlara göre yaş değişkeni açısından incelenmesi sonucunda yaş gruplarında anlamlı bir farklılaşma olmamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş gruplarına göre ayrılması sonucunda grupların aldıkları puanlar birbirine yakın olmuştur.

Öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirildiği bölüme verdiklerini yanıtlara göre kıdem değişkeni açısından incelenmesi neticesinde yine gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğretmenlerin çalışma yılına göre gruplara ayrılması sonrasında yapılan analizde grupların puanları birbirine yakın olmuştur.

Öğretmenlerin kazanımlarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirildiği bölüme verdiklerini yanıtlara göre lisansüstü eğitim durumu değişkeni açısından analizi sonucunda da gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Lisansüstü eğitim alan ve almayan öğretmen grupları anketten birbirine yakın puanlar almışlardır.

Öğretmenlerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının kazanımlarda bulunması gereken özellikler açısından değerlendirildiği bölüme verilen yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin en çok katıldıkları maddelere göre kazanımların birbiriyle tutarlı ve ilgili alana yazılmış (bilişsel alanı tanımlayan kazanımın bilişsel gelişim alanı altına vb.) olduğu sonucu elde edilmiştir. Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde öğretmenlerin çoğunun katıldığı maddelere göre Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarının anlaşılır, ulaşılabilir, çocuk merkezli yaklaşımın ilkelerine uygun ve öğretim sürecinde çocuğun neler yapması gerektiğine yönelik olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde çoğunun katıldığı diğer maddelere göre ise kazanımların çocuklara gündelik yaşamlarında faydalı olabilecek nitelikte, gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun, kendi içerisine bir bütünlük sergiler nitelikte, birbirini tamamlayıcı nitelikte, çocuk davranışına ve öğrenme ürününe yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtlara göre kazanımların ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurma ve her bir kazanım tek bir özelliğe yönelik olma maddelerine orta derecede katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların kazanım özellikleri değerlendirme bölümüne verdikleri yanıtlar neticesinde bilişsel gelişim alanındaki kazanımların çocukta merak duygusunu geliştirecek ve bilişsel etkinlikler için temel oluşturacak nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal duygusal gelişim alanı kazanımlarının niteliği ölçmeye yarayan maddelere verilen yanıtlardan sosyal duygusal gelişim alanındaki kazanımların çocukların sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirir, özgüven ve öz saygısını artırdığı sonucu elde edilmiştir. Dil gelişim alanındaki kazanımların değerlendirildiği maddelere verilen yanıtlar neticesinde ise dil gelişim alanındaki kazanımların çocukta kavram anlama, dinleme, konuşma, doğru sözcük kullanma ve gramer kurallarına uygun cümle kurma becerisini artıracak nitelikte olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Bir başka gelişim alanı olan motor gelişim alanındaki kazanımların çocukta büyük kas ve küçük kas becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu sonucu elde edilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki son gelişim alanı olan öz bakım becerileri alanındaki kazanımların çocukta temizlik, dengeli beslenme, günlük yaşam, sağlığı ile ilgili önlemleri alma ve kendini tehlike ve kazalardan koruma becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanımların öğretmenlerin görüşlerine göre çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığı konusundaki yanıtlar incelendiğinde bilişsel gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak "Nesne/sembollerle grafik hazırlar." kazanımı diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur. Bu kazanım için sonucun diğerlerinden farklı olarak ne uygun ne de uygun değil sonucuna daha yakın olduğu söylenebilir.

Katılımcıların 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımlarından dil gelişim alanı kazanımlarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğu konusundaki yanıtlarına göre dil gelişim alanı kazanımlarının tamamı çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak "Yazı farkındalığı gösterir." kazanımı diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur.

Sosyal duygusal gelişim alanı kazanımlarının okul öncesi öğretmenleri tarafından çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığına dair verdikleri yanıtlara göre kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak "Farklı kültürel özellikleri açıklar." ve "Sanat eserlerinin değerini fark eder." kazanımları diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur. Bu kazanımlar için sonucun diğer kazanımlardan farklı olarak ne uygun ne de uygun değil sonucuna daha yakın olduğu söylenebilir.

2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki bir diğer gelişim alanı olan motor gelişim alanı kazanımlarının katılımcıların verdikleri yanıtlara göre çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Motor gelişim alanı kazanımları

programdaki tüm gelişim alanı kazanımlarına göre en yüksek düzeyde uygun bulunan kazanımlar olmuşlardır.

2013 okul öncesi eğitim programdaki son gelişim alanı olan öz bakım becerileri kazanımları öğretmenlerin verdikleri yanıtlara göre çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak "Dinlenmenin önemini açıklar.", "Sağlığı ile ilgili önlemleri alır.", "Yeterli ve dengeli beslenir." ve "Kendini tehlike ve kazalardan korur." kazanımları diğer kazanımlara göre daha az katılımcı tarafından uygun bulunmuştur. Bu kazanımlarda uygun sonucuna yakın oldukları için uygun bulunmuştur diyebiliriz.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler yapılmıştır.

1. Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde "Kazanımların ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurur niteliktedir." maddesinin "Orta Derecede Katılıyorum" ortalama puanına sahip olması sonucuna göre yeni atanan ya da yer değişikliği yapan öğretmenlere görevlerine başlamadan önce çevre, kültür, kurum tanıtmak amaçlı oryantasyon eğitimi verilebilir. Öğretmenlerin bu eğitimi aldıktan sonra yapacakları günlük ve aylık planların bulundukları çevre, kültür ve kuruma daha uygun olmalarını sağlayabilir ve programda öngörülen esnekliği kullanmaları sağlanabilir.
2. Kazanım özellikleri değerlendirme bölümünde "Kazanımlar tek bir özelliği yöneliktir." maddesinin "Orta Derecede Katılıyorum" ortalama puanına sahip olması sonucuna göre kazanımlar yazılırken kapsamının genişletilerek karışıklığa yol açmaması için bilmek, öğrenmek, anlamak vb. gibi öğretme amaçlarına yönelik olan belirsiz terimlerden uzak durulabilir.
3. Kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygunluğu bölümünde dil gelişim alanı kazanımlarından okuma farkındalığı, yazı farkındalığı ve dil bilgisi yapısına uygun cümle kurma kazanımlarının düşük düzeyde çocukların gelişim özelliklerine uygun bulunması sonucuna göre kazanımları daha etkin kullanmak için bu alanlara yönelik daha fazla materyal (görsel ve işitsel) ile okul öncesi eğitim kurumları desteklenebilir.

4. Kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygunluğu bölümünde sosyal duygusal gelişim alanı kazanımlarından sanat eserlerinin değerini bilir ve farklı kültürel özellikleri açıklar kazanımlarının düşük oranda çocukların gelişim özelliklerine uygun bulunması sonucuna göre çocukların farklı kültürleri ve kültürel değerleri fark edebilmesi ve bunlar hakkında bilgiler edinebilmesi için gezi ve gözlem etkinlikleri düzenlenmesi için öğretmenler yasal ve maddi olarak teşvik edilebilir.
5. Araştırma Giresun ili ile ve nicel yöntemle sınırlandırılmıştır. Araştırma tüm illeri ya da bölgeleri kapsayacak şekilde, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanılarak yapılabilir. Böylece daha geniş bir çalışma grubu ile ve sebeplerinde araştırılarak daha ayrıntılı bir inceleme elde edilebilir.
6. Araştırmada programın sadece kazanım boyutu ele alınmıştır. Yapılacak araştırmalarda programın diğer boyutları ve kazanımların uygulanmasında etkili olan ortam ve materyal gibi etmenler de ele alınarak çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acer, D. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamları. Haktanır, G. (Ed.) *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s. 241- 268). Ankara: Anı Yayıncılık.

Aksoy, P. (2021). Okul öncesi öğretmenleriyle yapılan görüşmelere göre okul öncesi dönemde sosyal becerilere ilişkin çok yönlü bir değerlendirme. *Trakya Eğitim Dergisi ,11*(1), 386-411.

Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye'deki kuruluş ve gelişim tarihçesi. *Milli Eğitim Dergisi, 132,* 11-17.

Aral, N. ve Kadan, G. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 2*(1), 113-131.

Aslan, Z. (2017). *Okul öncesi öğretmenlerinin 2013 okul öncesi eğitim programını uygulamada karşılaştıkları sorunların düzeyi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Aydemir, F. (2018). *Öğretmenlerin milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programı planlama ve uygulamaya yönelik çalışmalarının incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Baykul, Y. (1992). Eğitim sisteminde değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 85-94.

Bibi, W. ve Ali, A. (2012). The impact of pre-school education on the academic achievements of primary school students. *The Dialogue*, 7(2), 152-185.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Can Gül, Ş. (2009). *Okul öncesi eğitimi öğretmen ve öğretmen adaylarının 2006 okul öncesi eğitim programının değerlendirme unsuruna yönelik görüş ve davranışlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Christensen, L. B., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2020). *Araştırma yöntemleri densen ve analiz* (çev. A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.

Çelik, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-15.

Çelik, M. ve Gündoğdu, K. (2007). Türkiye'de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(16), 172-190.

Çelik, Ö. D. (2019). *Okul öncesi eğitim programındaki dil gelişimi ve öz bakım becerilerine ilişkin kazanımların gerçekleşme düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çelik, Ö. D. ve Şahin, Ç. (2021). Okul öncesi dönemde öz bakım becerileri kazanımlarının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi, 4*(1), 43-53.

Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Pegema Yayıncılık: Ankara.

Demirel, Ö. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Öğretme sanatı.* Pegem Akademi: Ankara.

Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme.* Ankara: Edge Akademi.

Demiriz, S., Ulutaş, İ. ve Karadağ, A. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*. Ankara, Anı Yayıncılık.

Deretarla Gül, E. (2008). Türkiye'de okul öncesi eğitim. G. Haktanır (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s. 163-184). Ankara: Anı Yayıncılık.

Duran, M. ve Arslan, H. H. (2021). Okul öncesi eğitim programlarının öz bakım becerileri kapsamında temel sağlık kurallarını içermesi bakımından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22*(1), 234-261.

Düşek, G. ve Dönmez, B. (2012). Türkiye'de yayımlanan okul öncesi eğitim programları. *Mesleki Bilimler Dergisi,* 1(1), 63-73.

Eroğlu, Ö. ve Şimşek, H. A. (2021). Türkiye'de okul öncesi eğitime eleştirel pedagojik yaklaşım. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi,* 8(2), 387-397.

Ertürk, S. (2017). *Eğitimde program geliştirme.* Ankara: Edge Akademi.

Festus, A. B. ve Kurumeh, M. S. (2015). Curriculum planning and development in mathematics from the formative stages. *Journal of Education and Practice,* 6(2), 62-67.

Gelişli, Y. ve Yazıcı, E. (2012). Türkiye'de uygulanan okul öncesi eğitim programlarının tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 85-93.

Göle, M. O. (2014). *Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli bir okul öncesi eğitim programında bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Göle, M. O. ve Temel, Z. F. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli bir okul öncesi eğitim programında bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 663-684.

Gültekin, M. (2020). Program geliştirmeye ilişkin temel kavramlar. B. Oral ve T. Yazar (Ed.). *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme* içinde (2-37). Ankara: Pegem Akademi.

Gündoğdu, K., Turan, S., Kızıltaş, E., Çimen, N. ve Kayserili, T. (2008). 2002 ve 2006 okul öncesi öğretim programlarında yer alan değişikliklerin öğretmen algılarına göre karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 47-71.

Hamarat, D. (2017) *2013 oku öncesi eğitim programı ve bu programın uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Henniger. M. L. (2005). *Teaching an introduction young children*. New Jersey: Pearson Prentice.

Hewitt, T. W. (2018). *Eğitimde program geliştirme: neyi neden öğreniyoruz?* (çev. S. Arslan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Işık, N. E. (2015). *Öğretmenlerin meb 2013 okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri ve programı kullanma durumları.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İş, A. (2017). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 2013 okul öncesi eğitim programındaki kazanımların gerçekleşme düzeyine yönelik algıları.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Karacaoğlu, Ö. C. ve Dursun, F. (2010). 3. sınıf hayat bilgisi programındaki kazanımların alanyazındaki ölçütlere göre incelenmesi. *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*.

Karahan, G. (2016). *2012 okul öncesi eğitim programının yaratıcılık açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Karaman, B. ve Süel, E. (2020). Okul öncesi eğitim kurumlarında oynatılan fiziksel etkinliğe dayalı oyunların psikomotor gelişimi üzerine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14* (3), 529-539.

Kaya, Z. ve Köse, A. (2020). Farklı kademelerde görevli okul yöneticilerine göre okul öncesi eğitim. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1532-1553.

Kazu, İ. Y. ve Yılmaz, M. (2018). Ülkemizdeki okul öncesi eğitimin bazı veriler açısından OECD ve AB üyesi ülkeleri ile karşılaştırılması. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5 (2), 64-75.

Kostelnik, M. J., Soderman, A. K. ve Whiren, A. P. (2007). *Developmentally appropriate curriculum, best practices in early childhood education*. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

Kozikoğlu, İ. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 7*(4), 2698-2720.

Kök, M., Tuğluk, M. N. ve Bay, E. (2010). Okul öncesi eğitimin öğrencilerin gelişim özellikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(11), 294-303.

Köksal, O., Balaban-Dağal, A., ve Duman, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 46, 379-394.

Kundakçı, S. (2013). *Tokat ili örneğinde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Kuru Turaşlı, N. (2008). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi. G. Haktanır (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s. 1-24). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kuzu Jafarı, K. ve Demirel, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 4*(1), 13-35.

McCain, D. V. (2005). *Evaluation basics*. Alexandria: ATD Press.

Milli Eğitim Bakanlığı (1988). *Okulöncesi eğitim programı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (1994). *Okul öncesi eğitim programı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (2002). *Okul öncesi eğitim programı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *Okul öncesi eğitim programı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1991). *Dokuzuncu Milli Eğitimin Şurası.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). *On dördüncü milli eğitim şurası.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Yirminci milli eğitim şurası* . Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2021-2022. https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64 adresinden alınmıştır.

Myers, R. G. (1992). *Hayatta kalan on iki* (çev. R. A. Bakay ve E. Ünlü). İstanbul: AÇEV.

Nasırcı, H. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin eğitim programı okuryazarlığı yeterliliklerinin incelenmesi.* Yayımlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Oktay, A. (1990). Türkiye'de okul öncesi eğitim. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 151-160.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem.* İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Özdemir, E. (2014). Tarama Yöntemi. Metin, M. (Ed.) *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 77- 97). Ankara: Pegem Akademi.

Özdemir, S. M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye'de eğitim Programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149.

Özdemir, S., Bacanlı, H. ve Sözer, M. (2007). *Türk eğitim derneği Türkiye'de okulöncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri.* Ankara: TED.

Özenç, M. (2020). Okul öncesi eğitim programındaki kazanımlar ile ilkokul 1. sınıf kazanımları ne kadar uyumlu. *Eğitim ve İnsan Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 11*(21), 98-110.

Özkan, H. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine v okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Özsırkıntı, D., Akay, C. ve Yılmaz Bolat, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi programı hakkındaki görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(1), 313-331.

Paksoy, E. N. (2020). *Okul öncesi eğitim programının stufflebeam (cıpp) program değerlendirme modeli ile incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kilis.

Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies, 11*(9), 683-700.

Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-3.

Sildir, E. (2016). *Okul öncesi döneme yönelik hikâye kitaplarının milli eğitim bakanlığı 2013 okul öncesi eğitim programında yer alan sosyal duygusal alan gelişimle ilgili kazanımları desteklemeleri yönünden incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sildir, E. ve Sümer, M. (2017). Okul öncesi eğitim programında yer alan dil gelişimiyle ilgili kazanımların türkçe dersi öğretim programındaki 1. sınıf kazanımlarını desteklemesi açısından incelenmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(2), 273-288.

Sönmez, V. (2020). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn ve Bacon.

Taner Derman, M. ve Başal, H. A. (2010). Cumhuriyetin ilanından günümüze türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretimde niceliksel ve niteliksel gelişmeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 560-569.

Tican Başaran, S. ve Ulubey, Ö. (2018). 2013 okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 51*(2), 1-38.

Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2012). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Tükel, A. (2017). *2013 okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Unutkan, Ö. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarının ince motor becerileri açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunun incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(11), 92-99.

Ural, O. ve Ramazan, O. (2007). Türkiye'de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü. S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer (Ed.). *Türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi* içinde (s. 11-56). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Uşun, S. (2008). İntroduction and comparison of different program evaluation approaches. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 199-218.

Yalçın, M., Başar, M. ve Çetinkaya, A. (2013). Okul öncesi eğitime 5-6 yaşında başlayan çocuklar ile 3-4 yaşında başlayan çocukların öz bakım becerilerinin veli görüşlerine göre incelenmesi (uşak ili örneği). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(4), 208-244.

Yanpar Yelken, T. ve Yavuz Konokman, G. (2020). Program geliştirmede hedefler. B. Oral ve T. Yazar (Ed.). *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme* içinde (275-298). Ankara: Pegem Akademi.

Yazar, A. (2007). *1994-2006 okul öncesi eğitim programlarında yaratıcılığın incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yüksel, İ. ve Sağlam, M. (2012). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgiler Formu

1

OKUL ÖNCESI EĞITIM PROGRAMI KAZANIMLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERINE GÖRE DEGERLENDIRILMESI

Sayın Katılımcı;

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim programı kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Ankette vereceğiniz bilgiler araştırmacı tarafından yalnızca bu araştırmada kullanılacak ve kimliğinizi açığa çıkarabilecek bilgiler kesinlikle paylaşılmayacaktır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların kişisel bilgilerinden, ikinci bölüm katılımcıların okul öncesi eğitim programı kazanımları hakkındaki görüşlerini ortaya çıkaracak maddelerden oluşmaktadır. Üçüncü bölümde katılımcılar okul öncesi programı kazanımları için okul öncesi çağındaki çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu değerlendirecek ve "Uygun" ve "Uygun Değil" seçeneklerinden birisini seçecektir.

Alihan ÖZTÜRK — Doç. Dr. Fevzi DURSUN

Yüksek Lisans Öğrencisi — Danışman

BIRINCI BÖLÜM

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Lisans Mezuniyet Alanınız:

Meslekteki Yılınız:

Lisansüstü eğitim aldınız mı? Aldıysanız hangi program? 1. Evet ☐ 2. Hayır ☐

……

Ek-1 (Devam) Öğretmelerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN KAZANIMLARDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Açıklama: Bu ankette, Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanımların nitelikli özelliklere sahip olup olmadığını değerlendirecek ifadeler mevcuttur. İfadelerin doğru ya da yanlış cevabı yoktur.

1-Kesinlikle Katılmıyorum
2-Katılmıyorum
3-Orta Derecede Katılıyorum
4-Katılıyorum
5-Kesinlikle Katılıyorum

Sıra		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kazanımlar anlaşılır niteliktedir.					
2	Kazanımlar ulaşılabilir niteliktedir.					
3	Kazanımlar çocuklara gündelik yaşamlarında faydalı olabilecek niteliktedir.					
4	Kazanımlar birbirleriyle tutarlıdır.					
5	Kazanımlar çocuk merkezli yaklaşımın ilkelerine uygundur.					
6	Kazanımlar çocukların gelişim özelliklerine uygundur.					
7	Kazanımlar çocukların öğrenme özelliklerine uygundur.					
8	Kazanımlar ülkenin sosyo-kültürel özelliklerini göz önünde bulundurur niteliktedir.					
9	Kazanımlar kendi içerisinde bir bütünlük sergilemektedir.					
10	Kazanımlar birbirini tamamlayıcı niteliktedir.					
11	Her bir kazanım tek bir özelliğe yöneliktir.					
12	Kazanımlar öğrenme ürününe yöneliktir.					
13	Kazanımlar çocuk davranışına yöneliktir.					
14	Kazanımlar ilgili olduğu alana yazılmıştır. (Bilişsel alanı tanımlayan kazanım bilişsel alan altında vb.)					
15	Kazanımlar öğretim sürecinde çocuğun neler yapması gerektiğine yöneliktir.					
16	Bilişsel gelişim alanındaki kazanımlar çocukta merak duygusunu geliştirecek niteliktedir.					
17	Bilişsel gelişim alanındaki kazanımlar çocukta bilişsel etkinlikler için temel oluşturacak niteliktedir. (Sayma, Eşleştirme, Parça-Bütün vs.)					
18	Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların sorumluluk duygularını geliştirir niteliktedir.					
19	Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların yardımlaşma duygularını geliştirir niteliktedir.					

Ek-1 (Devam) Öğretmelerin Kazanımlarda Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri

20	Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların paylaşma duygularını geliştirir niteliktedir.					
21	Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların özgüvenini arturacak niteliktedir.					
22	Sosyal-duygusal gelişim alanındaki kazanımlar çocukların öz saygısını arturacak niteliktedir.					
23	Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta kavramı anlama becerisini geliştirecek niteliktedir.					
24	Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta dinleme becerisini geliştirecek niteliktedir.					
25	Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta konuşma becerisini geliştirecek niteliktedir.					
26	Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta doğru sözcük kullanma becerisini geliştirecek niteliktedir.					
27	Dil gelişim alanındaki kazanımlar çocukta gramer kurallarına uygun cümle kurma becerisini geliştirecek niteliktedir.					
28	Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta büyük kas becerisini geliştirecek niteliktedir.					
29	Motor gelişim alanındaki kazanımlar çocukta küçük kas becerisini geliştirecek niteliktedir.					
30	Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta temizlik becerisini geliştirecek niteliktedir.					
31	Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta dengeli beslenme becerisini geliştirecek niteliktedir.					
32	Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta günlük yaşam becerisini geliştirecek niteliktedir.					
33	Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta sağlığı ile ilgili önlemleri alma becerisini geliştirecek niteliktedir.					
34	Öz bakım gelişim alanındaki kazanımlar çocukta kendini tehlike ve kazalardan koruma becerisini geliştirecek niteliktedir.					

Ek-1 (Devam) Kazanımların Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sayın Katılımcı;

Araştırmanın bu bölümü kendi içerisinde 5 kısımdan oluşmaktadır. Sırasıyla Okul Öncesi Eğitim Programının Bilişsel Gelişim Kazanımları, Dil Gelişim Kazanımları, Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları, Motor Gelişim Kazanımları, Öz Bakım Becerileri Kazanımları yer alacaktır. Katılımcılar bu bölümde kazanımların çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunu değerlendirecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZANIMLARIN ÇOCUKLARIN GELİŞİM ÖZELLİKLERİNE UYGUNLUĞUNA İLIŞKIN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Sıra	Bilişsel Gelişim Kazanımları	Uygun	Uygun Değil
35	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.		
36	Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.		
37	Algıladıklarını hatırlar.		
38	Nesneleri sayar.		
39	Nesne veya varlıkları gözlemler.		
40	Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.		
41	Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar.		
42	Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştırır.		
43	Nesne veya varlıkları özelliklerine göre sıralar.		
44	Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.		
45	Nesneleri ölçer.		
46	Geometrik şekilleri tanır.		
47	Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.		
48	Nesnelerle örüntü oluşturur.		
49	Parça-bütün ilişkisini kavrar.		
50	Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.		
51	Neden-sonuç ilişkisi kurar.		
52	Zamanla ilgili kavramları açıklar.		
53	Problem durumlarına çözüm üretir.		
54	Nesne/sembollerle grafik hazırlar.		
55	Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.		
	Dil Gelişim Kazanımları	**Uygun**	**Uygun Değil**
56	Sesleri ayırt eder.		
57	Sesini uygun kullanır.		
58	Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.		
59	Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır.		
60	Dili iletişim amacıyla kullanır.		
61	Sözcük dağarcığını geliştirir.		
62	Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.		
63	Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.		
64	Ses bilgisi farkındalığı gösterir.		
65	Görsel materyalleri okur.		
66	Okuma farkındalığı gösterir.		
67	Yazı farkındalığı gösterir.		

Ek-1 (Devam) Kazanımların Çocukların Gelişim Özelliklerine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları	Uygun	Uygun Değil
68	Kendisine ait özellikleri tanıtır.		
69	Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.		
70	Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.		
71	Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.		
72	Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.		
73	Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.		
74	Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.		
75	Farklılıklara saygı gösterir.		
76	Farklı kültürel özellikleri açıklar.		
77	Sorumluluklarını yerine getirir.		
78	Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.		
79	Değişik ortamlardaki kurallara uyar.		
80	Estetik değerleri korur.		
81	Sanat eserlerinin değerini fark eder.		
82	Kendine güvenir.		
83	Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.		
84	Başkalarıyla sorunlarını çözer.		
	Motor Gelişim Kazanımları	**Uygun**	**Uygun Değil**
85	Yer değiştirme hareketleri yapar.		
86	Denge hareketleri yapar.		
87	Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.		
88	Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.		
89	Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.		
	Öz Bakım Beceri Kazanımları	**Uygun**	**Uygun Değil**
90	Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.		
91	Giyinme ile ilgili işleri yapar.		
92	Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.		
93	Yeterli ve dengeli beslenir.		
94	Dinlenmenin önemini açıklar.		
95	Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.		
96	Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.		
97	Sağlığı ile ilgili önlemler alır.		

Ek 2. Giresun İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Olur Yazısı

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-29409993-605.01-46923823 31.03.2022
Konu : Araştırma İzni
(Alihan ÖZTÜRK)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinin 29.03.2022 tarih ve 46691760 sayılı yazısı.
: b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 nolu Genelgesi.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Alihan ÖZTÜRK'ün "Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmasına veri sağlamak amacıyla, Giresun ili Özel Bağımsız Anaokulu, Resmi Bağımsız Anaokulu, Resmi Anasınıflarında görev yapmakta olan Okul Öncesi Öğretmenleri ile anket çalışması yapma izin talebine ilişkin ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Söz konusu çalışmanın 31.03.2022-27.05.2022 tarihleri arasında, ekleri müdürlüğümüzce mühürlenmiş ve paraflanmış veri toplama araçlarını kullanarak; Covid-19 Pandemisi ile mücadele kapsamında alınan önlemler çerçevesinde, ilgili okul müdürlüklerinin sorumluluğunda/gözetiminde eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan yapılması, çalışmalara katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak sağlanması ve çalışmanın sonuç raporunun Müdürlüğümüz AR-GE Birimine iletilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Fazlı ÇİÇEK
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
Ertuğrul TOSUNOĞLU
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Çiftlikale Mah, Hükümet Konağı, C Blok. Kat 4, ARGE Birimi, Merkez/Giresun
Telefon No : 0 (454) 215 75 25
E-Posta: muratctk0000@gmail.com
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Mürüre ÖZTÜRK
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: https://giresun.meb.gov.tr Faks:4542157522
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden b714-8f0d-3bc5-9b02-67d6 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3. Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Kararı

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU KARARLARI

KARAR TARİHİ	OTURUM NO	KARAR SAYISI
18.03.2022	05	01-36

Üniversitemiz Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR Başkanlığında toplandı.

KARAR 05.16- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 09.03.2022 tarih ve 141916 sayılı yazısı görüşüldü.

Aşağıda bilgileri yer alan araştırmacıların yapmak istediği uygulamaların ve kullanacağı veri toplama araçlarının etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

ÇALIŞMANIN TÜRÜ	Yüksek Lisans Tezi
BAŞLIK	Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarının Alanyazındaki Hedef Yazma Ölçütleri ile Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ/ YAZARI	Alihan ÖZTÜRK (Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı)
RAPORTÖR GÖRÜŞÜ	OLUMLU

Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR
Etik Kurul Başkanı
(İmza)

Doç. Dr. Mehmet KARGÜN
Başkan Yardımcısı
(İmza)

Prof. Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Emine ÖĞÜK
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Yücel EROL
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Fatih YAZICI
Üye
(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Şevki BABACAN
Üye
(İmza)